

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Bakalářská práce

Chov nebezpečných druhů zvířat

Violetta Laukhina

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Violetta Laukhina

Podnikání a administrativa

Název práce

Chov nebezpečných druhů zvířat

Název anglicky

Breeding of dangerous species of animals

Cíle práce

Podtitul: Dodržování právních povinností chovatelů zvířat vyžadujících zvláštní péči v zájmovém chovu

CÍLEM PRÁCE je zjišťování a vyhodnocování respektu chovatelů zvířat vyžadujících zvláštní péči (dříve: nebezpečných druhů...) k právním povinnostem vyplývajícím z aktuální právní úpravy v předmětné oblasti.

Doplňujícím cílem je zhodnocení kvality, zvl. důslednosti právní úpravy – cílem bude zodpovězení otázky, zda právní úprava v této oblasti je dostatečně efektivní jak pro ochranu zvířat proti týrání, tak pro ochranu zájmů veřejnosti a státní správy.

Metodika

Práce je rozdělena na teoretickou a na praktickou část.

V teoretické části bude uplatněna komparace a rozbor vybraných pojmu a jednotlivých právních předpisů, zvl. zákon č. 246/1992 Sb. na ochranu zvířat proti týrání, vyhláška č. 411/2008 Sb., o stanovení druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči, ve znění vyhlášky č. 205/2011 Sb., zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči (veterinární zákon), a přiměřeně též zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Souběžně s tímto bude použita metoda rešerše z odborných zdrojů (literatura, komentáře apod.)

V praktické části se uplatní metody analýzy, pozorování a metody kvantitativního a kvalitativního výzkumu. Pro účely kvalitativního výzkumu bude vytvořen online dotazník. Kvantitativní výzkum bude proveden formou nestandardizovaného rozhovoru s chovatelem divokého zvíře.

Závěrem bude použita metoda syntézy k vyhodnocení jednotlivých zjištění.

Doporučený rozsah práce

30- 45 stran

Klíčová slova

zvíře, soukromé právo, veřejné právo, zvláštní péče, nebezpečí, ochrana

Doporučené zdroje informací

http://eagri.cz/public/web/file/1409/VYKLAD_K_VYHLASCE_c._411_2008_Sb._O_STANOVENI_DRUHU_ZVIRAT_V

autor: JUDr. Jana Spurná, prosinec 2018

MÜLLEROVÁ, Hana; STEJSKAL, Vojtěch. Ochrana zvířat v právu. Praha: Nakladatelství ACADEMIA, 2013, 492 s. ISBN 9788020026019.5

PRCHALOVÁ, Jana. Právní ochrana zvířat. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-763-8

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 19/2000 Sb.m.s., Evropská dohoda o ochraně zvířat v zájmovém chovu.

SKŘIVÁNKOVÁ, Marcela, et al. Veterinární zákon. Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-398-5.

STEJSKAL V. Zákon o obchodování s ohroženými druhy a předpisy související: komentář. Praha: Linde Praha, 2005. ISBN 80-7201-512-5.

ŠVESTKA, J. DVOŘÁK J. et.al. Občanský zákoník: komentář. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2020.

Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. ISBN 978-80-7598-656-6.

Vyhláška č. 411/2008 Sb., o stanovení druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

JUDr. Eva Kadlecová

Garantující pracoviště

Katedra práva

Elektronicky schváleno dne 21. 9. 2021

JUDr. Jana Borská, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 19. 10. 2021

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 25. 11. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Chov nebezpečných druhů zvířat" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucí bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 25. 11. 2022

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala JUDr. Evě Kadlecové za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a vypracování bakalářské práce.

Chov nebezpečných druhů zvířat

Abstrakt

Bakalářská práce se věnuje tématu chovu nebezpečných druhů zvířat, které jsou v právní úpravě příslušného zákona vymezovány jako druhy zvířat vyžadující zvláštní péči. Teoretická část nejdříve rozebírá důležité pojmy související s tématem práce, analyzuje současné právní předpisy ve vztahu k ochraně a chovu druhů zvířat vyžadující zvláštní péči. Praktická část představuje kvantitativní výzkum. Jsou prezentovány údaje kontrol Státní veterinární inspekce v rámci soukromých chovů zvířat vyžadující zvláštní péči. Pozornost je zaměřena na vlastní kvantitativní výzkum formou dotazníkového šetření a na polostrukturované rozhovory s řediteli dvou zoologických zahrad.

Klíčová slova: zvíře, soukromé právo, veřejné právo, zvláštní péče, nebezpečí, ochrana

Breeding of dangerous species of animals

Abstract

The bachelor thesis is devoted to the topic of breeding of dangerous animal species, which are defined in the legislation of the relevant law as animal species requiring special care. The theoretical part is the assay of important concepts related to the topic of the work, the analysis of the current legislation on the protection and breeding of animal species requiring special care. The practical part is a quantitative study. The data of inspections of the state veterinary inspection concerning the private breeding of dangerous animal species are presented. Spotlight is on own quantitative research in the form of a questionnaire and for semi-structured interviews with the directors of the two zoos.

Keywords: animal, private law, public law, special care, danger, protection

Obsah

1 Úvod	11
2 Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce	13
2.2 Metodika.....	13
3 Teoretická východiska	15
3.1 Vymezení pojmu	15
3.1.1 Zvíře	15
3.1.2 Kategorie zvířat	17
3.1.3 Druhy zvířat vyžadujících zvláštní péči	19
3.1.4 Chov a chovatel	21
3.1.5 Týrání	22
3.2 Legislativa	23
3.2.1 Evropská legislativa	23
3.2.2 Legislativa České republiky	25
3.3 Prameny právní úpravy ochrany zvířat	26
3.3.1 Soukromoprávní úprava ochrany zvířat	26
3.3.2 Veřejnoprávní úprava ochrany zvířat.....	27
3.3.3 Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání.....	28
3.4 Státní veterinární správa.....	29
3.5 Podmínky chovu zvířat vyžadujících zvláštní péči.....	30
4 Vlastní práce	32
4.1 Statistiky kontrol Státní veterinární správy	32
4.2 Dotazníkové šetření a jeho výsledky	41
4.2.1 Cíle průzkumu, průzkumné otázky a průzkumné předpoklady	42
4.2.2 Charakteristika souboru respondentů.....	43
4.2.3 Interpretace dosažených výsledků	45
4.2.4 Vyhodnocení průzkumných předpokladů	50
4.3 Kvalitativní výzkum – rozhovory s vedením ZOO	51
5 Závěr	53
6 Seznam použitých zdrojů	55
7 Přílohy	59

Seznam grafů

Graf 1 Vývoj počtu kontrol Státní veterinární správy na úseku ochrany zvířat v letech 2016-2021	33
Graf 2 Vývoj počtu zkontrolovaných zvířat Státní veterinární správou na úseku ochrany zvířat v letech 2016-2021	33
Graf 3 Vývoj podílu zjištěných závad kontrol a zkontrolovaných všech zvířat na úseku ochrany zvířat v letech 2016-2021	34
Graf 4 Vývoj počtu kontrol u jednotlivých zvířat v letech 2016-2021	35
Graf 5 Vývoj počtu zkontrolovaných zvířat dle jednotlivých druhů v letech 2016-2021 ...	36
Graf 6 Vývoj počtu zjištěných závad u jednotlivých kontrol v letech 2016-2021	37
Graf 7 Vývoj počtu zjištěných závad u zkontrolovaných zvířat v letech 2016-2021	38
Graf 8 Vývoj počtu zjištěných závad u zkontrolovaných zvířat dle daného druhu činnosti v letech 2016-2021	39
Graf 9 Vývoj podílu zjištěných závad zkontrolovaných zvířat vyžadující specifickou péči na úseku ochrany zvířat v letech 2016-2021	40
Graf 10 Soubor respondentů podle pohlaví	43
Graf 11 Soubor respondentů podle věku	44
Graf 12 Soubor respondentů podle typu bydlení	44
Graf 13 Soubor respondentů podle místa bydlení.....	45
Graf 14 Odpovědi respondentů na otázku, zda chovají nebo chovali doma nějaké zvíře ...	46
Graf 15 Typy chovaných zvířat v zájmovém chovu respondentů	47
Graf 16 Odpovědi respondentů na to, zda souhlasí se zájmovým chovem DZVZP	48
Graf 17 Odpovědi respondentů na to, zda by souhlasili se zájmovým chovem DZVZP při nastavení přísných podmínek.....	49

Seznam tabulek

Tabulka 1 Srovnání DZVZP ve vyhlášce č. 75/1996 Sb. a ve vyhlášce č. 451/2021 Sb. ...	20
---	----

Seznam použitých zkratk

ABGB	Všeobecný občanský zákoník rakouský
ČR	Česká republika
DZVZP	Druhy zvířat vyžadující zvláštní péči
ES	Evropské společenství

EU	Evropská unie
LZPS	Listina základních práv a svobod
ObčZ	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, platný do 31. 12. 2013
ODZVZP	Vyhláška č. 451/2021 Sb., o ochraně druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči
OSN	Organizace spojených národů
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
OZT	Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání
PO	Průzkumná otázka
PP	Průzkumný předpoklad
VZ	Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči
ZOO	Zoologická zahrada
ZVZP	Zvíře vyžadující zvláštní péči

1 Úvod

V posledních letech dochází k rostoucímu trendu v chovu neobvyklých druhů zvířat, často označovaných jako „exotická“. Jde o pozoruhodný posun od chovu tradičních domestikovaných zvířat v zájmovém chovu, jako jsou kočky nebo psi, směrem k druhům jako plazi, obojživelníci, bezobratlí, ale také k různým zahraničním nepůvodním druhům ptáků, ryb či savců. Nedostatek vhodných právních předpisů upravujících jejich prodej, chov a držení a chybějící znalosti některých soukromých chovatelů mohou ohrožovat ochranu a pohodu (welfare) zvířat, či představovat hrozbu pro zdraví nejen zvířat, ale i zdraví lidí.

Mnohé z tzv. nebezpečných živočichů (dle příslušné legislativy České republiky označovaných jako zvířata vyžadující zvláštní péči) chovaných v soukromém vlastnictví jsou jedinci, kteří mohou být pro člověka svým chováním, stavbou těla, obsahem jedovatých látek, které se dostanou do těla člověka kousnutím, bodnutím či vylučováním kožními žlázami, nebezpeční. To je podstatný důvod pro přijetí určitých omezení v jednotlivých zemích a pro jejich implementaci do legislativy, spolu s přijetím požadavků na jejich chov, s cílem eliminovat negativní vývoj chovů nebezpečných živočichů a problémy s tím spojené.

Je však třeba poukázat na to, proč se v české legislativě nepoužívá pojem nebezpečný druh zvířete, ale zvíře vyžadující zvláštní péči (dále jako ZVZP). Takové zvíře má zcela specifické požadavky na chov. Proto se také v České republice stanovují podmínky pro chov ZVZP. Tyto druhy zvířat jsou stanoveny vyhláškou č. 411/2008 Sb., která navázala na již zrušenou vyhlášku č. 75/1996 Sb., původně z roku 1996. Vyhláška z roku 2008 reaguje na nové poznatky v chovu těchto zvířat, a proto některé druhy zvířat byly vyškrtнутy ze seznamu, jiné naopak přidány. Největší seznam zvířat, které vyžadují zvláštní péči, pochází ze třídy savců. Jsou to např. všechny druhy primátů, šelmy, vyjma domestikovaných druhů. Často se lze i na území České republiky setkat se soukromými chovateli lvů, tygrů či gepardů, což však přináší problémy do soužití s místním obyvatelstvem. Nehledě na skutečnost, že v mnoha případech nemají soukromí chovatelé vytvořeny vhodné podmínky, které jsou potřebné k tomu, aby byl chov takto náročného zvířete povolen.

V této bakalářské práci proto bude nejprve pojednáno o základních pojmech souvisejících s řešenou problematikou. Je důležité poukázat na vývoj chápání zvířete dle české legislativy. Až do roku 2013 se na zvíře pohlíželo jako na věc, ačkoliv již v mnoha evropských zemích právní úprava změněna a zvířetem se chápe živý tvor. To se v České

republiky změněno až významnou rekonstrukcí soukromého práva. Ke dni 1. 1. 2014 nabyl na účinnosti občanský zákoník č. 89/2012 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon proto posouvá vnímání zvířete ne jako věci, ale jako živého tvora, který má svoje potřeby, může zažívat bolest a prožívat stres. Nicméně stále nejvýznamnějším právním předpisem v této problematice je zákon na ochranu zvířete proti týrání, o němž také bude v této práci nejčastěji pojednáváno.

Bakalářská práce je strukturována do dvou částí. První z nich je teoretická část, v níž jsou přehledně představeny a strukturovány základní pojmy týkající se řešené problematiky. Jsou zde také analyzovány důležité právní předpisy jak na národní, tak na evropské úrovni týkající se jak chovu zvířat a jejich ochrany, tak speciálně k chovu ZVZP.

Na teoretickou část navazuje praktická, v níž jsou nejprve na základě dat Státní veterinární správy komparovány skutečnosti o uskutečněných kontrolách ve vztahu k chovu ZVZP. Je tak možné vyhodnotit, jak často ke kontrolám dochází, jak se vyvíjel počet zjištěných nedostatků v této problematice apod. Součástí praktické části je také uskutečnění dotazníkového šetření. Uvedený průzkum má kvantitativní formu, a lze se proto blíže seznámit s danou problematikou, a zjistit, zda jsou současně nastavené právní předpisy dostatečné pro chov zvířete vyžadujícího zvláštní péči, nebo je nutné docílit dalších dílčích úprav. Součástí empirické části práce je také vyhodnocení polostrukturovaných rozhovorů s vedením dvou zoologických zahrad na problematiku zájmového chovu DZVZP.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem bakalářské práce je identifikovat, za jakých podmínek probíhá chov zvířat vyžadujících zvláštní péči, jak je z právního hlediska tato problematika upravena (právní úprava České republiky, mezinárodní úprava) a jak na současný stav chovu zvířat vyžadujících zvláštní péči nahlíží široká veřejnost a odborníci (ředitelé ZOO v České republice).

Na hlavní cíl navazuje několik dílčích cílů:

- zhodnotit, jaké právní předpisy v České republice upravují chov zvířat vyžadujících zvláštní péči, a za jakých podmínek, které musí být chovateli v České republice splněny,
- identifikovat názory ředitelů ZOO v České republice ve vztahu k legálnímu i nelegálnímu chovu zvířat vyžadujících zvláštní péči,
- zjistit, jaké názory má široká veřejnost k chovu zvířat vyžadujících zvláštní péči,
- zjistit, jak se Státní veterinární správa věnuje kontrolám a zabezpečení podmínek chovu zvířat v České republice, se zaměřením na chov zvířat vyžadujících zvláštní péči.
- navrhnout doporučení ke zlepšení současného stavu, aby byl zájmový chov zvířat vyžadujících zvláštní péči zajištěn chovateli s příslušnou kvalifikací a odborností.

2.2 Metodika

Předkládaná bakalářská práce má teoreticko-empirický charakter, a tomu odpovídají i jednotlivé metody a kroky, které byly při jejím zpracování aplikovány. Nejprve bylo důležité provést rešerši právní úpravy základních pojmů, jako je zvíře, chov a chovatel a bylo také zjištěno, jak je zajištěna ochrana zvířat v zájmovém chovu a chov zvířat vyžadujících zvláštní péči. Proto byla aplikována metoda komparace analýzy jednotlivých právních předpisů, zvláště zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání (dále jako „zákon OZT“), vyhlášky č. 451/2021 Sb., o ochraně druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči (dále jako „vyhláška ODZVZP“), který ke dni 1. 1. 2022 nahradil vyhlášku č. 411/2008 Sb., zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči (veterinární zákon, dále jako „VZ“), a přiměřeně též zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jako „OZ“). Souběžně s tímto byla použita

metoda rešerše z odborných zdrojů (literatura, komentáře apod.). Pozornost se věnovala také správním deliktům a přestupkům, ke kterým může na úseku ochrany zvířat docházet. Ve vztahu k problematice chovu ZVZP bylo důležité zjistit, jaké podmínky musí chovatel naplnit a na základě jakého povolení a jakým orgánem veřejné moci je mu dovoleno chovat ZVZP.

Práce má vedle teoretické, také praktickou část, přičemž byl v tomto případě uskutečněn jak kvantitativní, tak kvalitativní výzkum a byla analyzována statistická data získaná z veřejné databáze Státní veterinární správy. Tato data byla vyhodnocena za několik ročních období a graficky znázorněna ve sloupcových grafech, k čemuž náležely příslušné komentáře. Bylo proto možno zjistit, kolik kontrol Státní veterinární správa u jednotlivých druhů zvířat uskutečnila, kolik zvířat bylo zkontrolováno apod.

Následně byl proveden kvantitativní online průzkum. Vytvořen byl vlastní dotazník (viz Příloha), který byl administrován vybraného vzorku oslovených respondentů reprezentující širokou veřejnost. Daná zjištění umožnila vyhodnotit, jak široká veřejnost nahlíží na zájmový chov ZVZP a jaké změny by podle nich měly být v této oblasti uskutečněny. Podobně bylo přistoupeno ke kvalitativnímu výzkumu. V tomto případě byly uskutečněny polostrukturované rozhovory s řediteli dvou ZOO ve Středočeském a Libereckém kraji. Otázky byly zaměřeny na legální a nelegální zájmový chov zvířat, na aktuálně panující podmínky chovu ZVZP a jaké změny by podle nich měly v této oblasti nastat.

V závěru práce byla aplikována metoda syntézy, jejímž prostřednictvím byla vyhodnocena jednotlivá zjištění a na tomto základě navržena doporučení, jak zlepšit současný stav zájmového chovu ZVZP v České republice.

3 Teoretická východiska

Cílem této kapitoly je vymežit přehled základních právních předpisů a pojmů týkajících se zájmového chovu a chovu zvířat vyžadující zvláštní péči (dříve byl znám název těchto zvířat jako zvířata nebezpečná). Nejdříve je proto zapotřebí specifikovat základní pojmy vztahující se k této problematice. Zvláštní pozornost je věnována pramenům právní úpravy ochrany zvířat a také všem praktickým skutečnostem, které musí chovatel u zvířat vyžadujících zvláštní péči splňovat. Specifikovány jsou veškeré podmínky, za nichž je možné tyto druhy zvířat chovat, v opačném případě musí příslušná správa, a to je především státní veterinární správa, konat. Tyto poznatky jsou pro bakalářskou práci důležité, neboť je na ně navázáno v praktické části práce.

3.1 Vymezení pojmu

3.1.1 Zvíře

Na počátku této podkapitoly je zapotřebí uvést, že česká právní úprava nepřistupuje k definování pojmu zvířete jednotně. V zákoně na ochranu přírody a krajiny se nachází termín živočich a volně žijící živočich. Naproti tomu v zákoně o myslivosti se lze setkat s pojmy, jako je zvěř a živočich, zákon o rybařství podobně uvádí termín živočich, v zákoně OZT jsou rozlišována zvířata v zájmovém chovu, dále zvířata nazývána jako hospodářská, volně žijící a pokusná. V OZ se lze navíc setkat se zvířaty, která jsou rozdělována na obratlovce a bezobratlé, za předpokladu, že jsou schopna pociťovat bolest nebo stres.¹

Na začátku bakalářské práce je však důležité objasnit právní postavení zvířete v právním systému České republiky. Je důležité uvést změny v právním postavení zvířete, které přináší OZ v porovnání s předešlým občanským zákoníkem č. 40/1964 Sb. (dále jako „ObčZ“). Především skutečnost, že zvíře přestává být věcí v právním smyslu, a jde o živého tvaru, která má schopnost pociťovat bolest, vnímat stres a navazovat emociální vztahy.² Zvířata jako taková se sama nemohou domáhat ochrany, jsou zcela závislá na jednání člověka.³

¹ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012.

² NOVOTNÝ, Petr a kol. *Nový občanský zákoník. Principy a základní pojmy*. Praha: Grada Publishing, 2014.

³ NOVOTNÝ, Petr a kol. *Nový občanský zákoník: Vlastnictví a věcná práva*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Grada Publishing, 2017.

Až do 31. 12. 2013 bylo zvíře v českém právním systému považováno za věc v právním smyslu, a tudíž se na něj aplikovala příslušná ustanovení občanského práva, týkající se především ustanovení o věcech hmotných a vlastnického práva. Dle ObčZ platilo, že zvíře je považováno za věc v právním smyslu a může být například zabaveno exekucí nebo vzato do zástavy.⁴ Právní úprava dle ObčZ nebrala ohled na to, že zvíře je živým tvorem.⁵

Nová právní úprava České republiky poskytuje zvířeti větší právní ochranu, a tudíž **následuje další evropské země**, které postupně novelizují svoje soukromoprávní kodexy a dochází zde k vyloučení zvířete jako věci. Například podle novely ABGB z roku 1988 (§ 285a), „*Zvířata nejsou věci, jsou chráněna zvláštními právními předpisy. Ustanovení o věcech se vztahují na zvířata pouze tehdy, pokud neexistují jiné předpisy*“,⁶ novela německého občanského zákoníku (§ 90a) z roku 1990 pohlíží na zvířata následovně: „*Zvířata nejsou věc. Jsou chráněna zvláštními právními předpisy*“⁷. Proces, na základě kterého se zvíře vylučuje z chápání věci z právního hlediska, se označuje jako „dereifikace zvířat“, a je realizován ve vztahu k etice ochrany zvířat a k ekologii.⁸

V OZ se v ustanovení § 494 uvádí, že zvíře nabývá zvláštního významu a hodnoty proto, že představuje živého tvora, který disponuje vlastními smysly. Není proto možné, aby bylo zvíře chápáno jako neživá věc, a z toho důvodu se zde neaplikují ustanovení týkající se věci. K tomu lze přistoupit pouze za podmínky, že by tím nedošlo k odporování jeho povahy.⁹ A contrario, z toho jednoznačně plyne, že zvíře, které uhynulo, se nadále z právního hlediska považuje za věc. V tom nedochází k žádné podstatné změně.¹⁰

Je třeba také předeslat, že podle OZ se za zvíře nepovažují podle obratlovců, jak naopak na zvíře nahlíží zákon OZT, ale jde také o bezobratlé, za předpokladu, že jsou tato zvířata vybavena schopností, kdy cítí bolest a stres, jak již o tom byla zmínka výše.¹¹

⁴ Zákon č. 40/1964 Sb., platný do 31. 12. 2013.

⁵ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. 1. 5. aktualiz. vyd.* Praha: Wolters Kluwer, 2009.

⁶ Bundesrecht konsolidiert: Gesamte Rechtsvorschrift für Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, Fassung vom 30.11.2021. *Rechtsinformationssystem des Bundes* [online]. 2021 [cit. 2021-11-28].

⁷ Bürgerliches Gesetzbuch (BGB) § 90a Tiere. *Bundesamt für Justiz* [online]. 2021 [cit. 2021-11-28].

⁸ BŘEZINA, Jan. Dereifikace zvířete aneb skutečně již zvíře není věcí? *ePravo.cz* [online]. 2020 [cit. 2021-11-28].

⁹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012.

¹¹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. *Občanský zákoník: komentář. 2. vyd.* Praha: C. H. Beck, 2020.

Z hlediska soukromého práva jsou sledována stejná hodnotová východiska, jak to ostatně plyne ze zákonů na ochranu zvířete, zde je však také důležité vlastnického práva a jeho ochrana. V úvahu je nutné brát jak zvíře, tak jeho majitele, klást důraz na povahu jejich vzájemného citového vztahu a na emoční vazby, které mezi nimi vznikají. To je také zohledněno v novele zákona č. 99/1963 občanského soudního řádu, v němž je v ustanovení § 322 odst. 2 písm. e) zakotveno, že se k věcem vyloučených z postihu exekucí, zařazují zvířata, sloužící člověku jako společníci, nemající hospodářský efekt jako hlavní účel chovu.¹²

Zvíře může být objektem práva veřejného i soukromého. Z pohledu veřejného práva jde především o stanovení povinností subjektům, které jsou v postavení vůči zvířatům, např. chovatele či pořadatele veřejného vystoupení zvířat. Zákony většinou kogentně stanovují povinnosti subjektů vůči zvířatům převážně formou zákazů a příkazů. Orgány veřejné správy pak mají za úkol dohlížet na plnění těchto norem a trestat jejich porušení. Normy veřejného práva mají za úkol především ochranu zvířat jako důležitý veřejný zájem. Na rozdíl od veřejného práva, soukromé právo se zabývá především o možnost subjektů učinit zvíře předmětem právního vztahu, pokud tím není dotčena povaha zvířete, na kterého se nahlíží jako na živý tvor.

3.1.2 Kategorie zvířat

V OZ se zvířata rozčleňují do pěti kategorií, která jsou označována následujícím způsobem: divoká zvířata, která nemají pána, žijí na svobodě, nebo v zajetí, za předpokladu, že lze zjistit, kdo je jejich majitelem (§ 1046), zkrocená (§ 1047), domácí (§ 1048), zvířata, která jsou chována v zoologických zahradách, nebo jde o ryby chované v rybnících (§ 1049),¹³ na rozdíl od zákona OZT, který rozlišuje pouze zvířata hospodářská a zvířata v zájmovém chovu.¹⁴ Pro účely této bakalářské práce je pozornost zaměřena na druhy zvířat vyžadující zvláštní péči (dále jako DZVZP).

Zvířata bez pána jsou podle OZ dále rozčleněna na dvě podkategorie, a to na divoká a zajatá. Za divoké zvíře se považuje každé zvíře, které nemá svého pána, a žije na svobodě. Taková zvířata jsou „*živočichy žijící volně v přírodě*“.¹⁵ Naproti tomu zajatým zvířetem je

¹² LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I: obecná část (§ 1-654), Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014.

¹³ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴ Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2020, s. 147.

každé zvíře, které má svého majitele, ovšem, pokud se dostane na svobodu, a jeho původní majitel jej již nezajme, stává se z něj zvíře bez pána, jde tedy o divoké zvíře. Výjimkou je ten případ, kdy je zvíře „označeno způsobem, podle kterého lze rozpoznat jeho vlastníka“.¹⁶ Takovým označením může být tetování, mikročip nebo umělohmotné značení. Další formu značení jsou také plastové ušní visačky a výžehy u koní či značky na spěnce, které jsou aplikovány v případě, že je zapotřebí označit hospodářská zvířata.

Dalším druhem zvířat jsou zkrocená zvířata, která byla původně divokými zvířaty, ale začala být chována buď v zájmovém, nebo hospodářském chovu. Jde o takové zvíře, které nemá svého pána, a to za předpokladu, když majitel zvíře nedostihne a zvíře se během 6 týdnů, kdy bylo ztraceno, již k pánovi nenavrátili zpět, jak je stanoveno v příslušném zákoně. Za předpokladu, že bylo zkrocené zvíře očipováno nebo otetováno, a lze tedy určit, kdo je jeho vlastníkem, nepovažuje se takové zvíře za zvíře bez pána, a poté, co uplyne lhůta 6 týdnů, si jej nemůže nikdo jiný přivlastnit.¹⁷

Jako domácí zvíře se podle OZ chápe takové zvíře, „které žije s člověkem bezvýjimečně anebo z převážné části“.¹⁸ Opuštění či vyhnání zvířete je projevem vůle, kdy se člověk míní vzdát vlastnictví nad zvířetem a umožnit mu, aby si jej přivlastnila jiná osoba.

Zvíře, které je chováno v zájmovém chovu, je možné definovat jako takové zvíře, jehož primárním účelem chovu není dosažení hospodářského efektu, ať již je zvíře chováno v prostorách, které jsou k tomu určeny, nebo v domácnosti, kdy je chov zvířete záležitostí zájmové činnosti jedince. Zvíře může být také člověku jeho společníkem.¹⁹

Hospodářským zvířetem se rozumí zvíře používané k výrobě produktů živočišného původu, kam se řadí např. vlna nebo kůže, a také k dalším hospodářským a podnikatelským účelům. Do této kategorie se řadí zvířata, jako jsou ovce, kozy, skot či jiná zvířata, které jsou chována ve farmářském zemědělství. Jde také o ryby. **Pokusným zvířetem** se chápe zvíře, jež je živým obratlovcem, „který je nebo má být použit k pokusům, s výjimkou člověka, včetně

¹⁶ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2020, s. 150.

¹⁷ Tamtéž.

¹⁸ PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1062.

¹⁹ Tamtéž.

*samostatně se živících larválních forem a plodů savců od poslední třetiny jejich běžného vývoje, nebo živý hlavonožec, který je nebo má být použit k pokusům“.*²⁰

Podle zákona OZT se vyskytují i další důležité termíny související s řešenou problematikou v této bakalářské práci. Jde např. o pojem volně žijícího zvířete, které v přírodě samovolně udržuje svoji populaci, nicméně takové zvíře může být chováno také v zajetí. **Zvíře nacházející se v lidské péči** je zvířetem, které je závislé na péči svého pána či na péči jiného člověka. Ve výše uvedeném zákoně se také nacházejí pojmy, jako **druhy zvířat vyžadující zvláštní péči (DZVZP)**. **Jde o zvířata, která jsou chována v zájmovém chovu, a s ohledem na to, jaké jsou jejich biologické vlastnosti, je nutností, aby byly zajištěny jejich specifické nároky a potřeby. Ty se vztahují ke způsobu zacházení s nimi, s jejich umístěním, krmením, napájením či se způsobem jejich ošetřování.**²¹

3.1.3 Druhy zvířat vyžadujících zvláštní péči

ZVZP bylo původně, ještě pod označením nebezpečné zvíře, začleněno v letech 1996-2008 do vyhlášky Ministerstva zemědělství č. 75/1996 Sb., kterou se stanoví nebezpečné druhy zvířat.²² V roce 2008 ji nahradila vyhláška č. 411/2008 Sb., o stanovení druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči.²³ Ta však byla ke dni 31. 12. 2021 zrušena, a nově od 1. 1. 2022 platí vyhláška ODZVZP. Zde nejsou vymezeny pouze DZVZP, ale v příloze jsou také specifikovány požadavky na prostory pro chov některých DZVZP, jako je jedovatý had a krokodýl, které nabydou účinnosti dnem 1. 1. 2025.²⁴ Chov jednotlivých DZVZP je natolik náročný, že musí splňovat přísné podmínky, a proto je povinností takového chovatele požádat státní orgán, Státní veterinární správu, o povolení. Dle tabulky 1, vyhláška č. 75/1996 Sb. se od vyhlášky ODZVZP obsahově neliší, v nejnovější vyhlášce, podobně jako ve vyhlášce č. 411/2008 Sb. byly však odstraněny obojživelníci a některé druhy ptáků. V původním znění vyhlášky bylo hlavním kritériem pro vymezení těchto druhů zvířat nebezpečnost pro člověka. V 2008 bylo z definice DZVZP úplně vypuštěno slovo nebezpečnost druhu pro člověka.²⁵

²⁰ Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, § 3 písm. j) bod 1 a bod 2.

²¹ Tamtéž.

²² Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 75/1996 Sb., kterou se stanoví nebezpečné druhy zvířat, platná do 1. 10. 2008.

²³ Vyhláška č. 411/2008 Sb., o stanovení druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči, ve znění pozdějších předpisů.

²⁴ Vyhláška č. 451/2021 Sb., o ochraně druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči.

²⁵ SPURNÁ, Jana. *Výklad k vyhlášce 411/2008 Sb., o stanovení druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči – zpracovaný na základě odůvodnění k návrhu vyhlášky* [online]. 2008 [cit. 2021-11-28].

Tabulka 1 Srovnání DZVZP ve vyhlášce č. 75/1996 Sb. a ve vyhlášce č. 451/2021 Sb.

Třídy zvířat	Jednotlivé druhy zvířat	
	Vyhláška č. 75/1996 Sb.	Vyhláška č. 451/2021 Sb.
Obojživelníci	Rohatky, žáby z čeledi <i>Dendrobatidae</i>	Žádní
Plazi	Jedovaté druhy plazů, dravé druhy želv z čeledi kajmankovitých, krokodýli, ještěři o délce nad 1 m, nejedovatí hadi o délce nad 3 m	Jedovaté druhy plazů, krokodýli
Ptáci	Pštrosi, kasuáři, ptáci z řádu veslonoží, brodiví (zde mají výjimku kolpíci), dravci, sovy, velké druhy jeřábů, velké druhy papoušků	Kasuáři (s výjimkou rodu <i>Dromaius</i>), ptáci dravci (jestřábovití), sovy (čeleď sovítí), řád krátkokřídlých – čeleď jeřábovití, řád brodiví – čeleď volavkovití
Savci	Primáti (výjimka čeleď kombovití, nártounovití, kosmanovití + makiové), šelmy (výjimka pes, kočka, fretka), chobotnatci, lichokopytníci, sudokopytníci (výjimka domestikovaný kůň, osel, prase, koza, ovce, tur, mula, mezek), řád ptakořitní, vačnatci: d'ábel medvědovitý, klokani rod <i>Macropus</i> , <i>Megaleia</i> , <i>Wallabia a Dendrolagus</i> , hlodavci: dikobrazi, řád chudozubí: mravenečník velký a lenochodi	Všichni primáti, šelmy (výjimka pes, kočka, fretka a zvířata chovaná v zajetí podle zákona o myslivosti), chobotnatci, lichokopytníci, sudokopytníci mimo ty druhy, které jsou označovány nebo evidovány na základě plemenářského zákona, zvířata, která jsou chována v zajetí podle zákona o myslivosti a lamy krotké a alpaky

Zdroj: Vyhláška č. 75/1996 Sb., Vyhláška č. 451/2021 Sb., vlastní zpracování

Na podkladě výše uvedené tabulky 1 je zřejmé, že současný seznam DZVZP je zjednodušený a zároveň poskytuje ochranu i pro všechna zvířata, jejichž chov se jeví jako náročnější oproti jiným druhů zvířat. V současnosti se proto mezi DZVZP neřadí žádní obojživelníci, nejedovatí hadi ani ještěři, pštrosi, určité druhy ptáků a zásadní změny byly učiněny i u savců. Především se do této kategorie nyní řadí všichni primáti, naopak speciální povolení k chovu už nepotřebují vačnatci, jako jsou různé druhy klokanů či d'ábel medvědovitý, dikobrazi či mravenečník velký. Stále platí, že jedinec mající zájem o chov uvedených druhů zvířat, musí disponovat speciálním povolením k chovu všech šelem, což se ale netýká domestikovaných druhů, kam se řadí např. kočky nebo psi.

Podle platné úpravy lze pod kategorií DZVZP zařadit všechny jedovaté druhy plazů a krokodýlů, vybrané druhy dravců a sov, všechny primáty, všechny druhy šelem atd.²⁶ Uvedený zákon také stanovuje, že pro DZVZP je charakteristická náročnost chovu. Za

²⁶ Chov zvířat vyžadujících zvláštní péči. *Státní veterinární správa* [online]. 2021 [cit. 2021-11-29].

předpokladu, že nedojde k řádnému zabezpečení jeho chovu, může zvíře trpět, a tím se také stát pro člověka nebezpečné.^{27 28}

Význam stanovení DZVZP zaleží v tom, že druhy zvířat lze chovat v zájmových chovech pouze na základě povolení krajské veterinární správy. Povolení může být vydáno fyzické osobě starší 18 let nebo právnické osobě, která musí stanovit osobu starší 18 let pro péči o zvíře. Orgány veterinární správy musí alespoň jednou za rok provádět kontroly nad dodržováním podmínek chovu.²⁹

V rámci chovu ZVZP je důležité zajistit bezpečnost zvířete i chovatele. Člověk nemůže vždy správně odhadnout chování divokého zvířete. Tyto druhy mohou být agresivní při podávání potravy, v době, kdy jsou sexuálně aktivní nebo také tehdy, když pečují o svá mláďata. Zároveň je nutné také zohlednit skutečnost, že při nezabezpečení náročného chovu, se může toto nebezpečné zvíře stát pro člověka osudným, může dojít k vážnému zranění až ke smrti chovatele, nebo může být toto zvíře i týráno, a to proto, aby chovatel zamezil možným konfliktům se zvířetem.³⁰

3.1.4 Chov a chovatel

Pro další pochopení této řešené problematiky, je nutné se seznámit s takovými termíny, kam se řadí chov a chovatel. Podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, se **pojmem chov** chápe proces, kdy je jakýkoliv živočich držen v zajetí.³¹ O chovu je pojednáno také v zákoně OZT, podle kterého se rozlišuje zájmový chov, chov psů nebo chov hospodářských zvířat.³²

²⁷ SPURNÁ, Jana. *Výklad k vyhlášce 411/2008 Sb., o stanovení druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči – zpracovaný na základě odůvodnění k návrhu vyhlášky* [online]. 2008 [cit. 2021-11-28].

²⁸ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 338.

²⁹ Chov zvířat vyžadujících zvláštní péči. *Státní veterinární správa* [online]. 2021 [cit. 2021-11-29].

³⁰ SPURNÁ, Jana. *Výklad k vyhlášce 411/2008 Sb., o stanovení druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči – zpracovaný na základě odůvodnění k návrhu vyhlášky* [online]. 2008 [cit. 2021-11-28].

³¹ Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

³² Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů.

Je zřejmé, že zákon přináší poměrně obecné a jednoduché vysvětlení pojmu chov, jiná situace je v případě **pojmu chovatel**, jehož výklad je různorodý. Základní definici tohoto pojmu je možné najít ve VZ, a to konkrétně v ustanovení § 3 odst. 1 písm. a), kdy jde o jakoukoliv osobu, která „*zvíře nebo zvířata vlastní nebo drží, anebo je pověřena se o ně starat, ať již za úplatu nebo bezúplatně, a to i na přechodnou dobu*“.³³ Definici tohoto pojmu lze také najít v zákoně OZT, přičemž chovatelem může být jak fyzická, tak právnická osoba, která naplňuje podmínku, že drží nebo chová jedno nebo více zvířat, přičemž se tak děje jak dočasně, tak i po delší dobu, zvířata mohou být přemísťována nebo lze s nimi obchodovat. Chovatelem je také osoba, která provozuje jatka, útulky, záchranné stanice, hotely a penziony, které slouží výhradně zvířatům, může jít také o zoologické zahrady, a to za předpokladu, že chovatelé provádějí na zvířatech pokusy nebo uspořádávají jejich veřejná vystoupení.³⁴

Je tedy zcela jasné, že zákon OZT přistupuje k **chápání chovatele** poměrně širokým způsobem, a definice chovatele tak **pokrývá řadu lidských činností**, které se vztahují k chovu zvířat v širokém pojetí. Za chovatele se považuje nejenom osoba, která drží psa pro své vlastní potěšení, a dále s ním již nijak neobchoduje, tak i osoba, která provozuje chovnou stanici a stává se proto množitelem tohoto zvířete. Chovatelem proto nemusí být jenom fyzická osoba, ale také právnická, která se primárně věnuje provádění pokusů na zvířatech. „*Účelem takto široké definice chovatele je zajistit vhodné zacházení se zvířaty ze strany všech subjektů, které je drží, byť jen dočasně.*“³⁵

3.1.5 Týrání

V odborné literatuře je pojme týrání chápán spíše jako právní kategorie, kterou jsou chápány všechny „*zakázané způsoby zacházení se zvířaty ve vztahu k určitému místu a času.*“³⁶ Historicky termín týrání vychází z latinského označení „*Crudelitas*“ a po dlouhou dobu byl spojován se zlým jednáním a špatnými úmysly. Ve vztahu ke krutému zacházení se zvířaty se pojmu týrání poprvé užilo v 16. století. V té době se mezi lidmi zpopularizovaly

³³ Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 3 odst. 1 písm. a).

³⁴ Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů.

³⁵ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 317.

³⁶ Tamtéž, s. 318.

různé akce, jako např. dráždit medvědy, k čemuž může v některých zemích docházet i v současnosti.

Ochrana zvířat proti týrání a kontrola této činnosti je důležitá i z hlediska sociologických a psychologických aspektů. Člověk, který je schopen týrat zvíře, se také může dopustit násilí na lidech. Výsledky výzkumu prokázaly, že v 60 % domácností, v nichž bylo prokázáno zneužívání dětí, byla týrána také zvířata.³⁷

3.2 Legislativa

V České republice je právní úprava ochrany zvířat značně roztržena, komplexní úprava jako taková neexistuje. Ochrana zvířat je obsažena ve větším množství zákonů a dalších obecně závazných předpisů. **Dominantním právním předpisem** sloužícím k přímé ochraně zvířat je v současnosti **zákon na ochranu zvířat proti týrání (OZT)**, jehož charakteristice a účelu se budeme věnovat v této třetí kapitole.

3.2.1 Evropská legislativa

Česká republika na základě čl. 1 Ústavy ČR dodržuje závazky vyplývající z mezinárodního práva, což se vztahuje také k ochraně zvířat, kdy je nutné dodržovat příslušné mezinárodní právní předpisy. Předně jde o právní předpisy, které jsou vydávány na úrovni Rady Evropy, OSN a jiných mezinárodněprávních organizací, může se také jednat o různé vládní či nevládní organizace s mezinárodním přesahem věnující se ochraně zvířat. Co se týče OSN, zde jsou důležité mezinárodní smlouvy, kterými je upravována ochrana existence zvířat, např. je zde poukazováno na podmínky, za nichž lze či nelze se zvířaty legálně pohybovat.³⁸ Rada Evropy má zase na starosti právní úpravu ochrany jednotlivých kategorií zvířat, ať již se jedná o zvířata pokusná (zde lze zmínit Evropskou dohodu o ochraně obratlovců používaných pro pokusné a jiné vědecké účely),³⁹ hospodářská (jde o Evropskou dohodu o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely),⁴⁰ volně žijící

³⁷ BEIRNE, Piers. *Confronting Animal Abuse: Law, Criminology, and Human-Animal Relationships*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2009.

³⁸ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 572/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin.

³⁹ Evropská dohoda o ochraně obratlovců používaných pro pokusné a jiné vědecké účely (č. 116/2003 Sb. m. s.).

⁴⁰ Evropská dohoda o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely (č. 21/2000 Sb. m. s.).

(Úmluva o zachování evropské volně žijící fauny a flóry a přírodních stanovišť)⁴¹ nebo o zvířata v zájmovém chovu (Evropská dohoda o ochraně zvířat v zájmovém chovu).⁴²

Ve vztahu ke skutečnosti, že je Česká republika členem Evropské unie (Evropského společenství), musí se také řídit **nadnárodními právními předpisy upravující ochranu zvířat** v evropském právu, a to včetně dokumentů a činnosti příslušných orgánů EU/ES k ochraně zvířat, zvláště vzhledem k nadřazenosti evropského práva k vnitrostátním normám. Evropské právo se komplexně zabývá nejen ochranou existence zvířat např. Směrnice Rady (1999/22/ES) o chovu volně žijících živočichů v zoologických zahradách či Nařízení Rady o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi (97/338/ES), ale i konkrétní ochranou všech právních kategorií zvířat, např. Směrnice Rady o ochraně zvířat během jejich porážky nebo jejich utracení (93/119/ES), či Směrnice Rady o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely (98/58/ES).⁴³

Stejně tak i OZ vyloučil právní pojetí zvířat jako věci, zároveň ale přesně neurčil, do jaké kategorie budou náležet. Možné způsoby jak v budoucnu upravit status zvířat jsou:

- **Zvíře jako privilegovaný objekt práva:** v tomto případě nemá zvíře status věci, zůstává objektem práva se zvláštním postavením jako živé, citící bytosti.
- **Zvíře jako subjekt práva:** zvířata by získala omezenou právní subjektivitu, nabývala by pouze práva, nikoli povinnosti.
- **Zvíře jako speciální právní kategorie:** nová entita pohybující se mezi zvířetem, jako předmětem vlastnictví na straně jedné a plnoprávným subjektem práva na straně druhé. Ve prospěch zvířete by pak mohl být zřízen třeba trust nebo by mohl být zvířeti ustanoven opatrovník, který mu zajistí důstojný život za peníze z pozůstalosti zesnulého majitele.⁴⁴

V této souvislosti lze také zmínit Evropskou dohodu o ochraně zvířat v zájmovém chovu, která se zaměřuje na zabezpečení dobrých životních podmínek zvířat chovaných na evropském území. Dohoda vstoupila v platnost v roce 1992, pro Českou republiku se stala

⁴¹ Úmluva o zachování evropské fauny a flóry a přírodních stanovišť – Bernská úmluva (č. 107/2001 Sb. m. s.).

⁴² Evropská dohoda o ochraně zvířat v zájmovém chovu (č. 19/2000 Sb. m. s.).

⁴³ RYDVAL, Tomáš. Ochrana zvířat proti týrání jako součást právní ochrany zvířat v České republice. *Aplikované právo*, 2006, č. 2, s. 29-48.

⁴⁴ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013.

závaznou od roku 1999. Zahrnuje obecná ustanovení týkající se péče o domácí zvířata všech druhů, humánní kontrolu nad populací psů a koček a řízení obchodu s nimi.⁴⁵

V roce 1995 Evropská rada přijala nezávazné usnesení o držení divokých zvířat v zájmových chovech. Tvrdí, že zájmový chov jedinců volně žijících živočichů by neměl být podporován a zvířata by v takovém chovu by měla mít vhodný prostor, péči a pozornost s ohledem na jejich etologické potřeby, a to zvíře, které se nedokáže přizpůsobit podmínkám v zajetí, by mělo být vyjmutu ze zájmového chovu.⁴⁶ Do dnešního dne Evropskou dohodu o ochraně zvířat v zájmovém chovu podepsalo 24 zemí, mimo Českou republiku i Rakousko, Belgie, Dánsko, Finsko, Francie, Německo, Řecko nebo Rumunsko. Z dalších zemí EU však tak neučinilo Polsko nebo Slovensko.⁴⁷

3.2.2 Legislativa České republiky

Základními a nejdůležitějšími prameny je jednoznačně Ústava a Listina základních práv a svobod jako součást ústavního řádu, tedy souhrnu předpisů nejvyšší právní síly. Pokud jde o úpravu na ústavní úrovni, je však nutné uvést, že ochrana zvířat proti týrání v těchto pramenech výslovně zakotvena není. Je tak možné vyvodit, že uvedená problematika je obecně pokryta jednotlivými ustanoveními vyplývajícími z ústavního řádu, které se vztahu k širěji chápané ochraně životního prostředí.

Článek 7 Ústavy, ústavní zákon č. 1/1993 Sb., uvádí: "*Stát dbá o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství*".⁴⁸ I když citovaný článek ustanovení o zvířatech přímo nezmiňuje, logickým výkladem v této souvislosti je možné považovat zvířata svého druhu za přírodní zdroje či bohatství. Neopomenutelným článkem je čl. 35 Listiny základních práv a svobod (dále jako „LZPS“), kdy žádná osoba nemůže při vykonávání svých práv ohrozit či poškodit jakýmkoliv způsobem ať již životní prostředí, přírodní zdroje, různé přírodní bohatství či kulturní památky, a to nad rozsah, který zákon stanovuje.⁴⁹ Citované ustanovení tedy předpokládá vydání zákonných právních předpisů,

⁴⁵ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 19/2000 Sb.m.s., o sjednání Evropské dohody o ochraně zvířat v zájmovém chovu.

⁴⁶ Resolution on the keeping of wild animals as pet animals. *Council of Europe* [online]. 1995 [cit. 2021-11-28].

⁴⁷ Chart of signatures and ratifications of Treaty 125. *Council of Europe* [online]. 1995 [cit. 2021-11-28].

⁴⁸ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů, čl. 7.

⁴⁹ Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů, čl. 13.

případně upraví limity chování ve vztahu k životnímu prostředí, jehož jsou zvířata jako celek nepochybně součástí.⁵⁰

Platná úprava ochrany zvířat patří z největší části do oblasti správního práva. Právní úpravu ochrany zvířat v užším smyslu, tedy ochranu zvířat proti týrání, obsahují předpisy na ochranu zvířat proti týrání. Nejdůležitějším předpisem v této oblasti je zcela určitě **zákon OZT**. Ten, spolu se souvisejícími zákony a podzákonými předpisy a bezprostředně zavazujícími nařízeními Evropského společenství, tuto problematiku primárně upravuje. V daném zákoně OZT se nacházejí jednotlivé skutkové podstaty jednak přestupků fyzických osob a jednak správních deliktů podnikajících fyzických osob a právnických osob.⁵¹

Dalším předpisem, významně se podílejícím na ucelení ochrany zvířat v případech zvláště závažných deliktů, je **zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník**, ve znění pozdějších předpisů. Trestní zákoník upravuje v hlavě VIII., trestné činy proti životnímu prostředí, postihy za zanedbání péče o zvíře z nedbalosti, týrání zvířat nebo za šíření nakažlivé choroby zvířat.⁵²

3.3 Prameny právní úpravy ochrany zvířat

Mimo stanovení právního statusu zvířat, poskytuje soukromé právo určité omezené možnosti ochrany zvířat stejnými prostředky, které poskytuje k ochraně vlastnického práva.

3.3.1 Soukromoprávní úprava ochrany zvířat

Ustanovení § 2970 OZ lze použít v případě, kdy dojde ke způsobení škody na zvířeti třetí osobou. Chovatel má právo na účelně vynaložené náklady, které jsou spojeny s péčí o zdraví zraněného zvířete. Cena zvířete nemá přesně určené limity, v případě, že náklady přesáhnou tuto cenu, je povinností škůdce ji nahradit. V případě smrti zvířete je možné analogicky použít ustanovení o věcech, kdy se určuje výše náhrady.⁵³

I sám chovatel má však soukromoprávní odpovědnost zajistit zvíře vyžadující zvláštní péči, aby nikoho jiného v okolí neohrozil. To znamená např. dobře zabezpečit ubikaci

⁵⁰ PRCHALOVÁ, Jana. *Právní ochrana zvířat*. Praha: Linde Praha, 2009.

⁵¹ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Nakladatelství Academia, 2013.

⁵² Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁵³ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

daného zvířete, mít dostatečné zkušenosti či znát podmínky k chovu. V praxi proto může dojít k tomu, že takové zvíře způsobí škodu třetí osobě, a právě majitel je za způsobení škody odpovědný. Poškozená osoba může v tomto případě postupovat podle § 2933 občanského zákoníku, kdy má právo po majiteli zvířete požadovat náhradu škody.⁵⁴

Zmínit lze zde také čl. 11 odst. 3 LZPS, kde je stanoveno, že vlastnictví zavazuje. To odpovídá skutečnosti, že chované zvíře je vlastnictvím chovatele, a ten proto musí vzít na sebe veškerou odpovědnost, že zvíře nikoho nezraní ani neusmrtí, že nikterak nepoškodí životní prostředí ani přírodu.⁵⁵

3.3.2 Veřejnoprávní úprava ochrany zvířat

Platná úprava ochrany zvířat patří z největší části do oblasti správního práva. Právní úpravu ochrany zvířat v užším slova smyslu, tedy ochranu zvířat proti týrání, obsahují předpisy na ochranu zvířat proti týrání. Nejvýznamnějším předpisem v této oblasti je zákon OZT. Citovaný zákon společně se souvisejícími zákony a podzákonými předpisy, jakož i bezprostředně zavazujícími nařízeními ES, obsahuje základní úpravu.

Ochrana zvířat jako součástí přírody a přírodních ekosystémů je zajišťována předpisy o ochraně přírody a není předmětem této práce. Citovaný zákon OZT upravuje jednotlivé skutkové podstaty jednak přestupků fyzických osob a jednak správných deliktů podnikajících fyzických osob a právnických osob.⁵⁶

Obdobně jako řada jiných zákonů, nejenom na úseku životního prostředí, upravuje i zákon OZT dva druhy správných deliktů: správní delikty právnických osob a fyzických osob – podnikatelů a přestupky. Správní delikty právnických a fyzických osob postihované zásadně bez ohledu k zavinění lze vymezit jako porušení právnické osoby a fyzické osoby oprávněných k výkonu určitých činností, jehož znaky jsou stanoveny zákonem a za které ukládá správní orgán sankci stanovenou tímto zákonem. K subjektivním předpokladům odpovědnosti za tento druh správního deliktu se zásadně neřadí zavinění – zodpovědnost je tedy objektivní.⁵⁷

⁵⁴ DOHNAL, Jakub. K povinnosti náhrady škody způsobené zvířetem dle občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2015, č. 4, s. 123-126.

⁵⁵ Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů, čl. 11 odst. 3.

⁵⁶ Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁷ HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo: obecná část*. 9. vyd. Praha: C. H. Beck, 2016.

V této souvislosti lze také zmínit zákon č. 250/2016 Sb., v němž je stanoveno, za jakých podmínek dochází k přestupkům a jaké za to hrozí sankce. V případě nedodržení podmínek pro chov zvířat v zájmovém chovu či v případě týrání zvířat, lze postupovat i podle tohoto zákona.⁵⁸

Zvláštní opatření představují způsob, jehož snahou je ochrana zvířat před dalším týráním ze strany osob, u kterých žije. Obecní úřad obce s rozšířenou působností může po návrhu krajské veterinární správy vydáním správného rozhodnutí zabránit týrání tím, že bude týrané zvíře umístěno do náhradní péče. Zároveň také chovateli nařídí, aby učinil taková opatření, kdy sníží počet hospodářských zvířat nebo svou činnost, v jejímž rámci byla zvířata týrána, pozastaví. Je zde vidět snaha o ochranu zvířat před týráním, a to odebráním chovateli, který i přes odvolání nebude mít zvíře u sebe, protože odvolání nemá odkladný účinek.⁵⁹

3.3.3 **Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání**

Zákon OZT má velmi širokou působnost. Jeho hlavním cílem je zákaz týrání a propagace tohoto zákazu a vymezuje jednání kvalifikující se jako týrání zvířat a ukládá právní povinnosti při nakládání se zvířaty. Zákon OZT také upravuje právní povinnosti a skutkové podstaty přestupků fyzických osob, správních deliktů podnikajících fyzických osob a právnických osob. Podle ustanovení § 27 uvedeného zákona se přestupku propagací týrání zvířat fyzická osoba dopouští tehdy, jestliže zvíře týrá nebo usmrtí, přičemž zároveň nedojde k naplnění důvodu, který je stanoven v § 5 odst. 2. Dále dochází k přestupku tehdy, jestliže dojde ze strany fyzické osoby k usmrcení zvířete využitím veterinárních prostředků, ačkoliv se nejedná o osobu podle § 5 odst. 3. Přestupkem se však chápe i činnost výroby, dovozu či prodeje čelistové či lepící pastí, usmrcení zvířete v rámci domácí porážky, což je v rozporu s § 5 či je proveden pokus nebo soustava pokusů, přičemž fyzická osoba nedisponuje odbornou způsobilostí k navrhování pokusů a projektů pokusů podle ustanovení § 15d odst. 3, také neexistuje osvědčení o prodloužení doby platnosti osvědčení, díky kterému by se jednalo o odborně způsobilou osobu, která může navrhovat pokusy a projekty pokusů na základě § 15e odst. 1. Na podkladě § 27a je stanovena, že se právnická nebo podnikající fyzická osoba dopouští správního deliktu, jestliže propaguje týrání zvířat, dopouští se týrání zvířat nebo dokonce zvíře v důsledku týrání usmrtí, zároveň zde neexistuje

⁵⁸ Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁹ Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů.

důvod dle § 5 odst. 2 uvedeného zákona. K přestupku u fyzické osoby dojde i za předpokladu, že provádí nebo přikazuje, aby byl proveden pokus nebo projekt pokusů, přičemž tyto předtím neschválil státní orgán, který má uvedené činnosti v kompetenci, a to na podle § 16 zákona OZT. Za přestupek se považuje také činnost, kdy osoba usmrtí pokusné zvíře, což je v rozporu s podmínkami na základě § 18 odst. 3-5, pořádá-li kurz týkající se odboru ochrany zvířete proti týrání a uvedená osoba nedisponuje příslušnou akreditací, jak je to dáno ustanovením § 26 odst. 1 zákona OZT.⁶⁰

Za zmínku stojí také zakotvení trestného činu týrání zvířat (§ 302) a trestného činu zanedbání péče o zvíře z nedbalosti (§ 303) v trestním zákonu (zákon č. 40/2009 Sb.), které mají z veterinárního hlediska význam především k ochraně zvířat proti zbytečnému utrpení, bolesti či bezdůvodnému usmrcení.⁶¹

3.4 Státní veterinární správa

Podle zákona OZT je jedním z orgánů ochrany zvířat také Státní veterinární správa, a to vedle Ministerstva zemědělství, vnitra nebo obrany. Tento zákon také v § 22 stanovuje úkoly, které mají na starosti jednotlivé krajské veterinární správy (dle daného kraje, na území hlavního města Prahy se jedná o Městskou veterinární správu). S ohledem na ochranu zvířat k jejich kompetencím patří především výkon dozoru nad tím, aby chovatelé dodržovali veškeré povinnosti, které jim byly stanoveny a uloženy. Zároveň plní úkoly, které vyplývají z předpisů EU zabývající se ochranou zvířat. Mají též na starosti povolování výjimek a zejména vydávání, měnění nebo odnímání rozhodnutí týkající se povolení chovu druhů zvířat, které vyžadují zvláštní péči.⁶²

Krajské veterinární správy mohou také rozhodnout o udělení tzv. zvláštního opatření, k jehož nařízení mají kompetence. Zvláštní opatření je druhem preventivního a nápravného opatření. Jeho prostřednictvím má být napraven nežádoucí stav, avšak nemá být udělena sankce. Ta však může být udělena paralelně.⁶³

⁶⁰ Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů.

⁶¹ Tamtéž.

⁶² Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů.

⁶³ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013.

3.5 Podmínky chovu zvířat vyžadujících zvláštní péči

Na počátku je nutné, aby vždy chovatel zjistil, zda chová zvíře vyžadující zvláštní péči. Chov takového zvířete podléhá **povolení k chovu od krajské veterinární správy**. A to musí mít každý chovatel zvířete vyžadující zvláštní péči. Nemusí to však splňovat zoologické zahrady, záchrané stanice nebo ti, kteří chovají lovecké dravce.⁶⁴

Česká republika si uvědomila, že v souvislosti s chovem zvířat vyžadujících zvláštní péči nebyla dosud právní úprava dostatečná, a proto došlo ode dne 1. 2. 2021 k většímu zpřísnění podmínek, za nichž mohou chovatelé tyto druhy zvířat chovat, což se navíc ještě speciálně týká určitých druhů šelem a lidoopů. Zákon je v tomto případě jednoznačný, a zvíře vyžadující zvláštní péči může chovat buď fyzická osoba, které je více než 18 let, nebo právnická osoba. Ta však také musí stanovit osobu ve věku nad 18 let, která se o takové zvíře bude starat. Další podmínkou k chovu ZVZP je mít povolení od krajské veterinární správy, a to podle místa, kde bude zvíře chováno. Jak již bylo výše uvedeno, výjimku mají jenom zoologické zahrady, záchrané stanice a chovy loveckých dravců, k jejich držení dochází podle zákona o myslivosti.⁶⁵

Dle ustanovení § 13 odst. 6 zákona OZT je nutností k žádosti o povolení k chovu přiložit tyto náležitosti. O povolení si musí požádat chovatelé na speciálním formuláři, který je zveřejněn na webových stránkách ministerstva zemědělství:

- místo, kde bude zvíře na území České republiky chováno,
- identifikační údaje chovatele, který se bude starat o zvíře, jde-li o právnickou osobu,
- uvést druh a počet chovaných jedinců,
- stručně popsat chov a jeho vybavení,
- uvést souhlas odpovědné osoby s tím, že budou prováděny kontroly daného zvířete v chovu, také míst a zařízení, kde bude zvíře chováno, příp. i jiných prostor, které budou s chovem zvířete spojeny
- v případě, že se bude jednat o chov šelem nebo lidoopů, musí být připojen kolaudační souhlas nebo rozhodnutí ke stavbě pro chov zvířete, to musí vydat stavební úřad,

⁶⁴ Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁵ Chov zvířat vyžadujících zvláštní péči. *Státní veterinární správa* [online]. 2021 [cit. 2021-11-29].

- dále je nutné u těchto druhů zvířat (šelmy, lidoopy) mít osvědčení, že chovatel disponuje způsobilostí, aby o tato zvířata mohl pečovat.⁶⁶

Je to právě Krajská veterinární správa, která má v kompetenci posouzení, že došlo ke splnění všech podmínek, aby mohlo být chováno zvíře vyžadující zvláštní péči. Každý chovatel je povinen zabezpečit zvíře v zájmovém chovu tak, aby došlo k zachování jeho fyziologických funkcí a také byly zajištěny jeho biologické potřeby do té míry, že nebude trpět bolestí a nebude poškozeno jeho zdraví. Povinností chovatele je také vytvořit taková opatření, že zvíře neuteče. Krajská veterinární správa povolí k chovu maximální počet zvířat, který je možno chovat, přičemž může být toto její rozhodnutí v průběhu času změněno, podle toho, zda vyvstanou nové podmínky, které se v původně v žádosti neuvedly.⁶⁷

Za předpokladu, že je pro chov daného DZVZP vydáno povolení, má platnost tří let. Jestliže má o to chovatel dále výslovně zájem, a pokud jsou z jeho stany nadále splněny podmínky k chovu DZVZP, může být povolení prodlouženo. Je však povinností Krajské veterinární správy, aby alespoň jednou za rok provedla kontrolu podmínek chovu zvířete, a podala o tom zprávu. Záznamy o těchto kontrolách jsou uchovávány po dobu dalších 5 let.⁶⁸

Podle Ministerstva zemědělství je nutné, aby se od 1. 2. 2021 všichni chovatelé šelem a lidoopů při prodloužení vydaného povolení účastnili kurzů, na jejichž konci získají osvědčení o tom, že jsou způsobilí k péči o tato zvířata. Musí tak učinit nejpozději do 1. 2. 2023. To se konkrétně týká velkých koček všech druhů, malých koček (pumy, rys), gepardů, všech druhů z čeledi medvědovití, hyenovití a psovití (vlk, hyena).⁶⁹

⁶⁶ Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁷ Chov zvířat vyžadujících zvláštní péči. *Státní veterinární správa* [online]. 2021 [cit. 2021-11-29].

⁶⁸ Tamtéž.

⁶⁹ Druhy zvířat vyžadující zvláštní péči. *Ministerstvo zemědělství* [online]. 2021 [cit. 2021-11-30].

4 Vlastní práce

Tato kapitola má již praktický charakter a skládá se ze dvou částí. Na webových stránkách Státní veterinární správy byly vyhledány statistické údaje týkající se kontrol zájmového chovu. Je tak možné vyhodnotit, jaký počet kontrol zvířat v zájmovém chovu byl registrován a jaké výsledky byly dosaženy.

Druhá část této kapitoly spočívá ve vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření, které probíhalo online. Dotazník měl celkem 10 otázek a oslovení respondenti se měli vyjádřit k otázkám souvisejícím se zájmovým chovem a k možnostem chovu DZVZP.

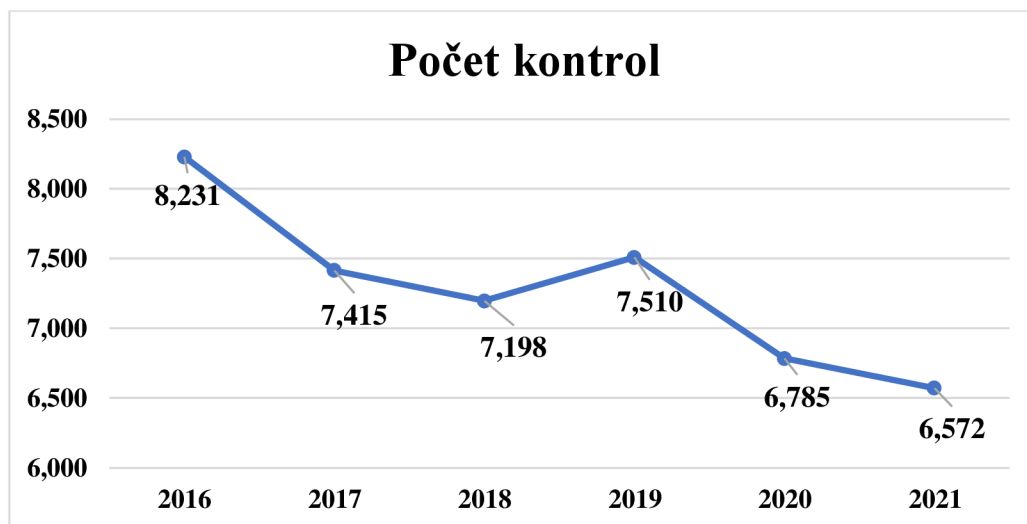
4.1 Statistiky kontrol Státní veterinární správy

V této podkapitole jsou za pomoci několika grafů prezentovány výsledky kontrol uskutečněných Státní veterinární správou, resp. jejich inspektory v rámci programu ochrany zvířat v letech 2016-2021. Je tak možno vyhodnotit vývoj v čase, a to v rámci těchto ukazatelů:

- celkový počet provedených kontrol (bez ohledu na to, kolik zvířat se v rámci jedné kontroly provede),
- počet zkontrolovaných zvířat,
- počet zjištěných závad – jak z hlediska kontrol, tak zvířat,
- vyhodnocení, jaký počet kontrol byl proveden u jednotlivých typů zvířat – hospodářská, zájmová (DZVZP, ostatní druhy zájmových zvířat), volně žijící (v cirkusech, v ZOO, ostatní), laboratorní,
- u těchž druhů zvířat vyhodnocení počtu zjištěných závad,
- počty zjištěných závad podle druhu činnosti se zvířaty: chov, porážky, usmrcování, přeprava, veřejné vystoupení, obchod, pokusy, projekt pokusu, útulky, záchranné stanice.

Nejdříve je v grafu 1 vyhodnocen počet uskutečněných kontrol. Z tohoto grafu je zcela patrné, že v roce 2016 bylo provedeno 8 231 kontrol, přičemž v dalších letech jejich počet osciloval, avšak především se postupně snižoval až na hodnotu 6 572 kontrol v roce 2021.

Graf 1 Vývoj počtu kontrol Státní veterinární správy na úseku ochrany zvířat v letech 2016-2021

Zdroj: Zprávy Státní veterinární správy v letech 2017-2021, vlastní úprava

Uvedený graf 1 jednoznačně poukazuje na postupné snižování počtu kontrol Státní veterinární inspekcí, až na rok 2019, kdy meziročně počet kontrol stoupl. Nicméně počet kontrol na úseku ochrany zvířat spíše klesá a za celé sledované období let 2016-2021 došlo ke snížení počtu kontrol o 20,2 %, což je přibližně o jednu pětinu.

Průměrně se v rámci jedné kontroly za celé sledované období let 2016-2021 zkontrolovalo 1 315 zvířat. To také odpovídá tomu, že počet zkontrolovaných zvířat jde v jednotlivých letech do několika miliónů, jak je prezentováno v grafu 2.

Graf 2 Vývoj počtu zkontrolovaných zvířat Státní veterinární správou na úseku ochrany zvířat v letech 2016-2021

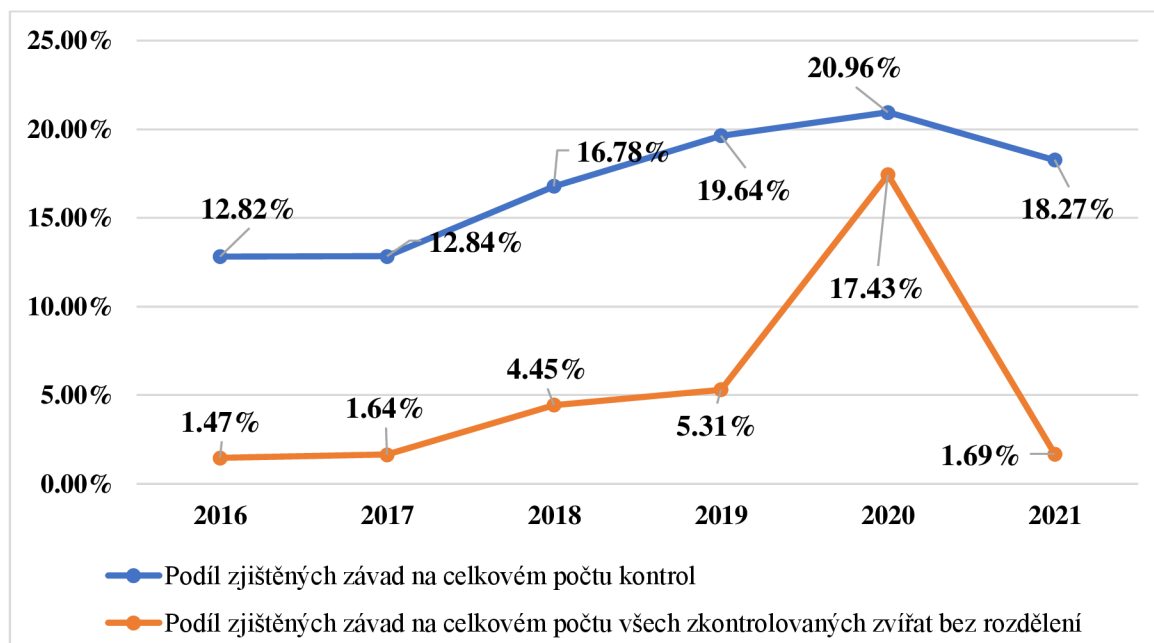

Zdroj: Zprávy Státní veterinární správy v letech 2017-2021, vlastní úprava

Počet zkontrolovaných zvířat činil v letech 2016-2021 nejméně 7,5 mil. (2017) a nejvíce 11,8 mil. zvířat v roce 2018. Dle sestrojené křivky v grafu 2 je také zřejmé, že počet zkontrolovaných zvířat se v jednotlivých letech mění a tento počet je nerovnoměrný, spíše kolísá a postupně se navyšuje a klesá. Ve stanoveném období let 2016-2022 došlo k nárůstu zkontrolovaných zvířat o 1,8 %, nicméně meziročně jsou změny odlišné. Např. mezi léty 2017 a 2018 vzrostl počet zkontrolovaných zvířat o 56,8 %, ovšem v dalším roce, mezi léty 2018 a 2019 počet zkontrolovaných zvířat poklesl o 25,6 %. Je však z těchto počtů zcela patrné, že se Státní veterinární správa této problematice poměrně ve velkém rozsahu věnuje.

Pro tuto bakalářskou práci je důležité se věnovat zjištění, v jakém procentuálním podílu z celkového počtu kontrol i všech zkontrolovaných zvířat byly zjištěny závady. To je znázorněno na níže uvedeném grafu, kdy je ve formě procent uvedeno, v jakém podílu byly zjištěny závady. V tomto případě se ukazatel procent jeví jako vhodnější, aby bylo možno mezi jednotlivými léty srovnávat.

Graf 3 Vývoj podílu zjištěných závad kontrol a zkontrolovaných všech zvířat na úseku ochrany zvířat v letech 2016-2021

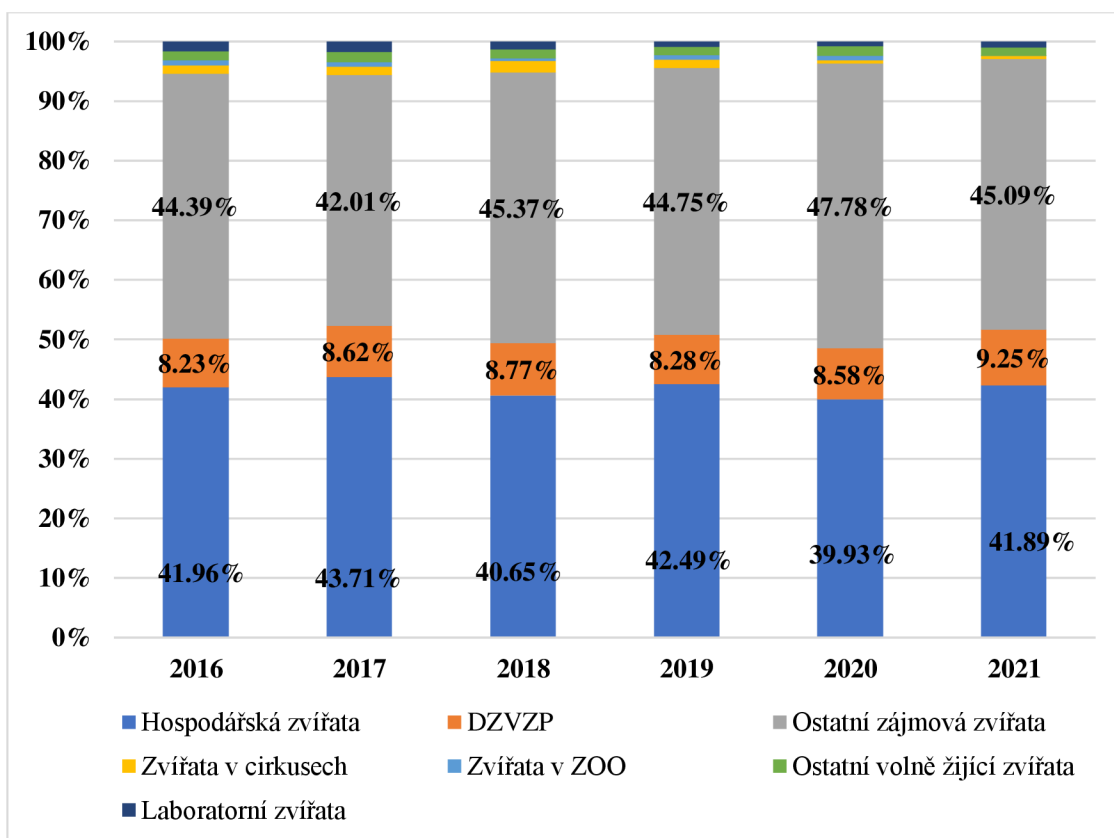
Zdroj: Zprávy Státní veterinární správy v letech 2017-2021, vlastní úprava

Podíl zjištěných závad neklesá v uvedeném sledovaném období na celkovém počtu kontrol pod 12,8 %, přičemž v průběhu času se podíl zjištěných závad zvyšuje až na téměř 21 %. To lze vnímat tak, že u přibližně pětiny všech kontrol byla zjištěna určitá závada. Také

u počtu všech zkontrolovaných zvířat se podíl zjištěných závad zvyšuje, přičemž zcela mimořádným rokem je zde rok 2020, kdy bylo zjištěno téměř 18 % závad u všech zkontrolovaných zvířat. To bylo dáno závadami u většího počtu hospodářských zvířat než v ostatních letech, a šlo o zvláštní mimořádnost. Je však zřejmé, že v posledních letech se daří vytrasovat zjištěné závady v kontrolách na úseku ochrany zvířat, a tím předcházet jejich většímu utrpení.

Jednotlivá statistická data též umožňují vyhodnotit, jaký počet kontrol byl proveden u jednotlivých druhů zvířat a jaká zvířata byla zkontrolována. Podobně se také další grafy budou věnovat i zjištěným závadám, tj. u jakého druhu zvířat byly závady nejčastěji zjištěny.

Graf 4 Vývoj počtu kontrol u jednotlivých zvířat v letech 2016-2021

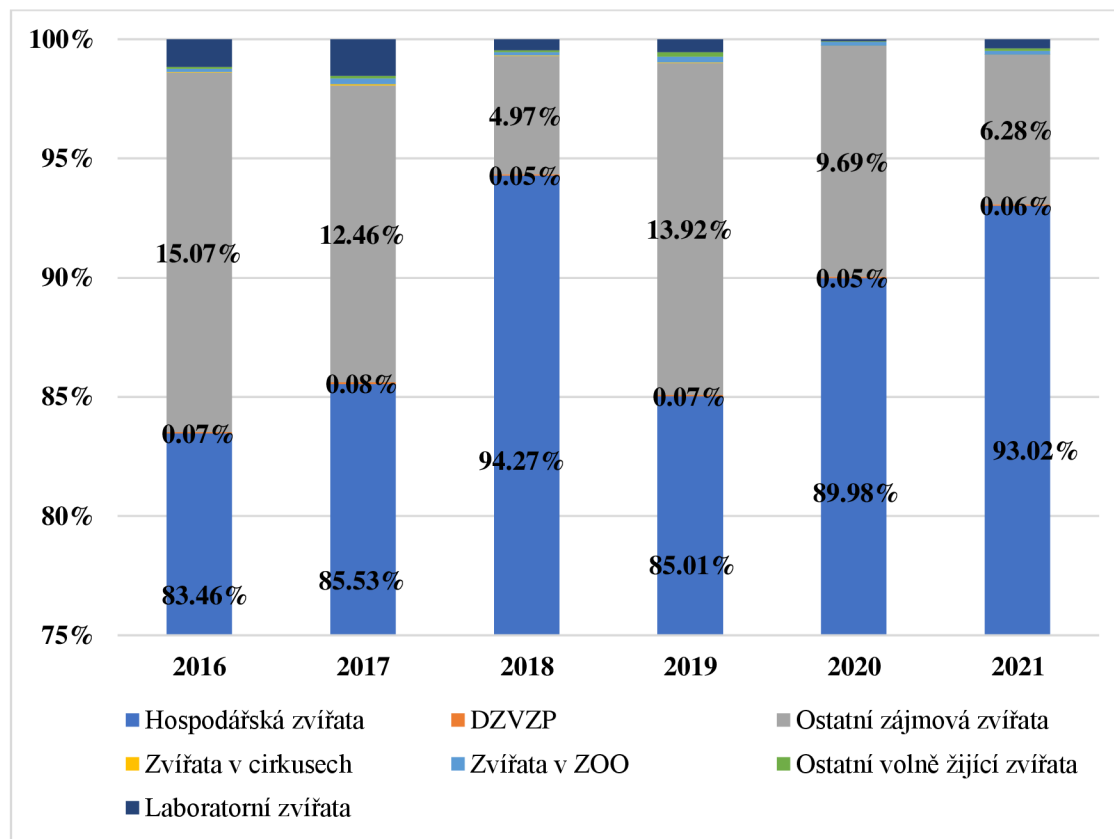

Zdroj: Zprávy Státní veterinární správy v letech 2017-2021, vlastní úprava

Dle výše uvedeného grafu 4 je zřejmé, že v jednotlivých letech 2016-2021 byly kontroly nejčastěji provedeny u třech druhů zvířat, a to u hospodářských, ostatních zájmových zvířat a u DZVZP. Právě problematika **DZVZP je pro tuto bakalářskou práci stěžejní a je zcela zřejmé, že přibližně 8-9 % všech kontrol se týká těchto druhů zvířat.** Je tedy patrné, že se Státní veterinární správa tomuto tématu věnuje a snaží se u zvířat tohoto typu chovaných v zájmovém chovu nastolit a zkontrolovat podmínky správného chovu tak,

aby těmto zvířatům nic nechybělo, nedocházelo k jejich týrání a aby nebyla jak samotná zvířata, tak i jejich majitelé vystaveni možnému nebezpečí.

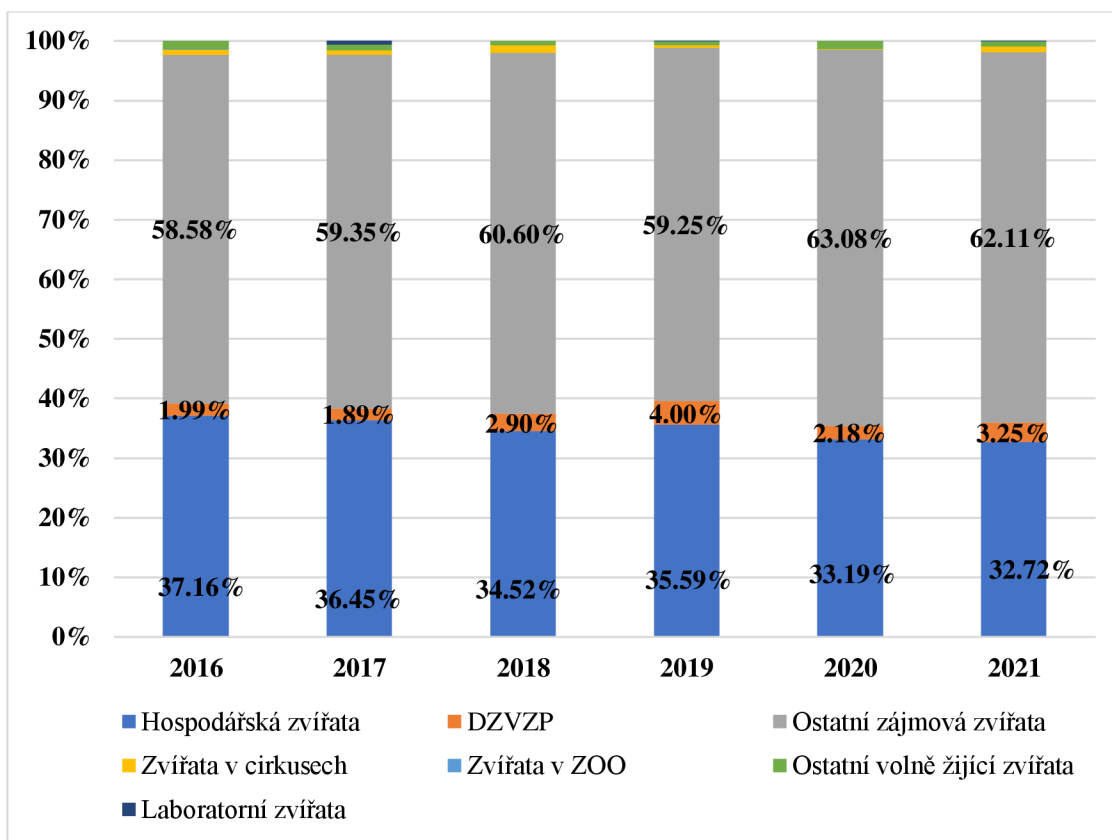
Graf 5 Vývoj počtu zkontrolovaných zvířat dle jednotlivých druhů v letech 2016-2021

Zdroj: Zprávy Státní veterinární správy v letech 2017-2021, vlastní úprava

V tomto případě, na podkladě grafu 5, se ukázalo, že z pohledu zkontrolovaných zvířat se nejčastěji jednalo o zvířata hospodářská, a to z 85 až 95 % všech zvířat, která byla inspektory Státní veterinární správy kontrolována. Co se týče DZVZP, jejich podíl na celkových kontrolách se v průběhu času příliš nemění, a dosahuje přibližně 0,07-0,08 % ze všech zkontrolovaných zvířat. Nicméně, pokud se nahlédne na jejich absolutní počet, je možné zjistit, že v roce 2016 jich bylo zkontrolováno 6 653, přičemž v roce 2021 to bylo o více než 1 000 zvířat méně, konkrétně 5 584. Naproti tomu se kontroluje daleko větší množství hospodářských zvířat, a to přibližně o 120 tis. Snížil se také počet zkontrolovaných zvířat spadajících do kategorie ostatní zájmová zvířata, a to přibližně na polovinu. Kvitovat lze také počet zkontrolovaných zvířat v cirkusech, z 3 631 na 616, mírně se zvětšil počet zkontrolovaných zvířat v ZOO. Tyto skutečnosti poukazují na to, že zvířata v ZOO, cirkusech a v zájmovém chovu jsou chována v daleko lepších podmínkách, než v minulosti, a není proto již nutné tak často provádět kontroly.

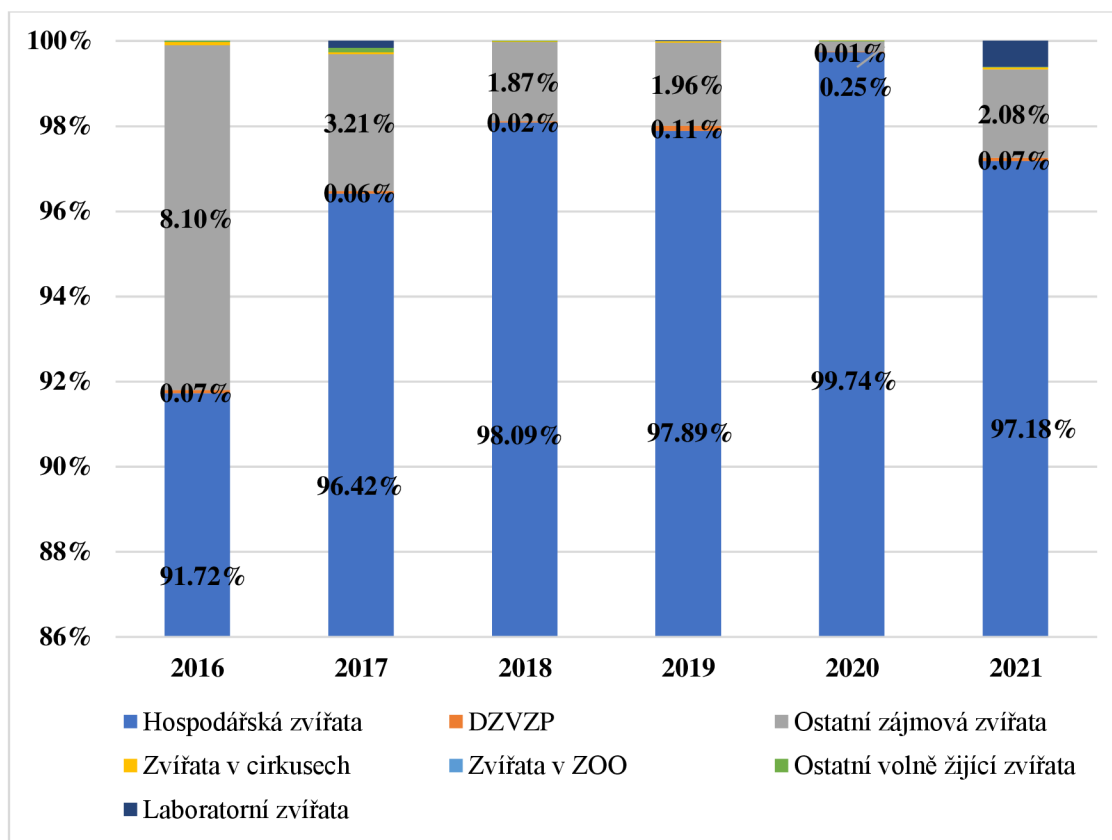
Graf 6 Vývoj počtu zjištěných závad u jednotlivých kontrol v letech 2016-2021

Zdroj: Zprávy Státní veterinární správy v letech 2017-2021, vlastní úprava

Na podkladě grafu 6 bylo možno dojít k poměrně zajímavým zjištěním, z celkového počtu všech závad z daného počtu kontrol jich nejvíce bylo zaznamenáno u ostatních zvířat v zájmovém chovu (ta zvířata, která nespádají do výše uvedených kategorií zvířat, zpravidla ta, která se neřadí pod DZVZP, v prostředí České republiky se jedná zpravidla o kontroly chovů psů a koček) následovány zvířaty hospodářského typu. Tyto závady u dvou druhů zvířat činily více než 85 % všech zjištěných závad v rámci stanovených kontrol. Nicméně se dle daného grafu ukazuje, že určité místo zde mají také závady, které byly zjištěny v rámci chovu DZVZP, přičemž jejich podíl se v čase zvyšuje až na 3-4 % všech závad v rámci uskutečněných kontrol. **Počet závad u chovu DZVZP se až do roku 2019 zvyšoval na 59 zvířat, poté se však snižuje** a dostává se na úroveň roku 2018. Co je dalším zajímavým zjištěním, že za sledované období let 2016-2021 byla zjištěna závada u zvířat v ZOO pouze v rámci jedné kontroly, poměrně málo závad v chovu bylo registrováno i u laboratorních zvířat (8) a u zvířat v cirkusech (53).

Graf 7 Vývoj počtu zjištěných závad u zkontrolovaných zvířat v letech 2016-2021

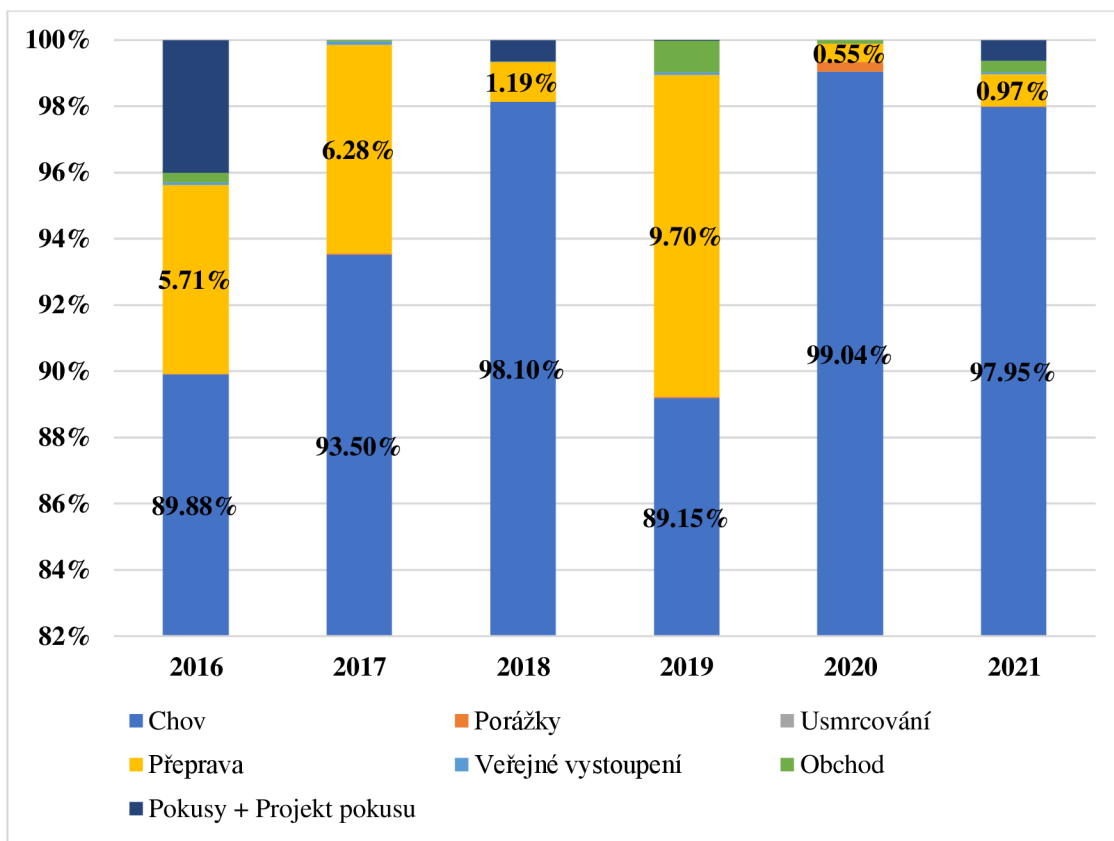

Zdroj: Zprávy Státní veterinární správy v letech 2017-2021, vlastní úprava

Pokud se zaměříme na počet závad ve vztahu ke zkontrolovaným zvířatům, dojdeme poměrně rychle ke zjištění, že největší počet závad se vztahuje k hospodářským zvířatům, jejichž podíl činí až téměř 100 %, přičemž neklesá pod 91 %. Co se týče podílu DZVZP, jejich relativní počet na závadách u zkontrolovaných zvířat, u nichž byly zjištěny nějaké závady, nedosahuje ani 1 %. Pokud nahlédneme na jejich absolutní počet, zjistíme, že nejvíce závad bylo zjištěno v roce 2019, a to u 527 ZVZP, v ostatních letech se počet závad objevil u 100-140 zvířat tohoto typu.

V neposlední řadě se bude pozornost věnovat počtu zjištěných závad u jednotlivých druhů zvířat podle typu činnosti, jaké s nimi byly vykonávány. Nejčastěji se závady týkaly chovu, jak je patrné z grafu 8.

Graf 8 Vývoj počtu zjištěných závad u zkontrolovaných zvířat dle daného druhu činnosti v letech 2016-2021

Zdroj: Zprávy Státní veterinární správy v letech 2017-2021, vlastní úprava

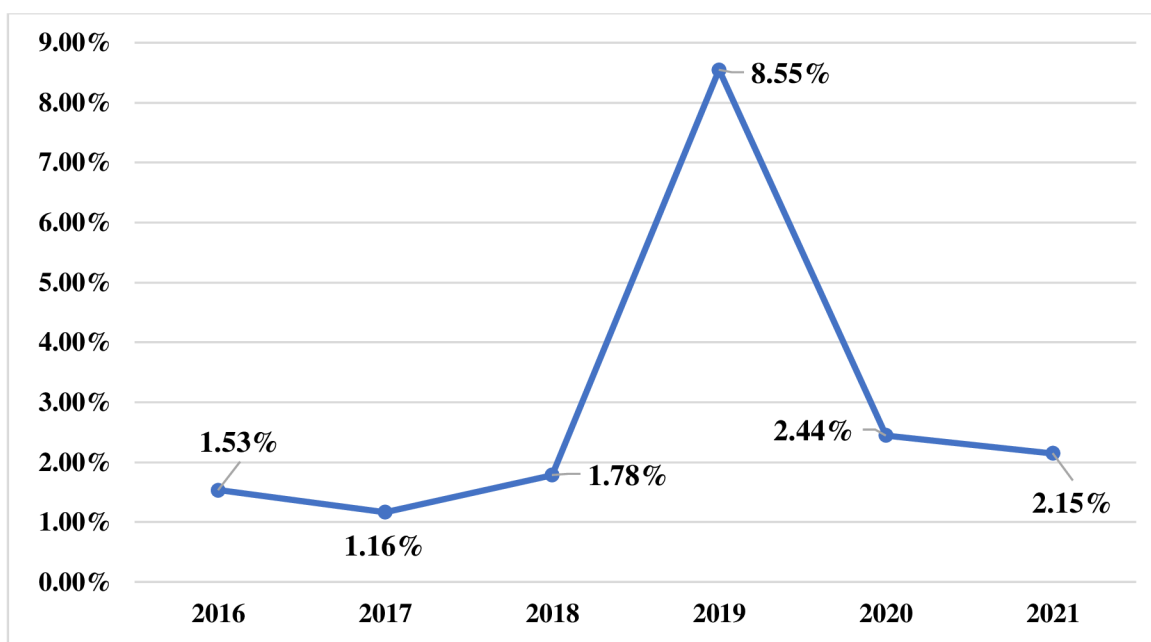
Na podkladě grafu 8 vyplývá, že mezi dvě nejčastější činnosti, v rámci nichž jsou zjištěny závady u zkontrolovaných zvířat, patří zejména chov a dále také přeprava. To jsou dvě činnosti, které se na počtu závad dle zkontrolovaných zvířat podílejí z výše než 95 %. Zcela jednoznačně je tou nejčastější činností chov, přičemž se na počtu závad podílí až z 99 %, kdy tomu tak bylo např. v roce 2020. Pokud se naopak podíváme na druhý pomyslný konec, kdy se naopak činnosti na závadách u zvířat nepodílejí téměř vůbec, je to zejména činnost usmrcování, kdy byly závady zjištěny u 7 zvířat až v roce 2021 a také u záchranných stanic a útulků, které sice registrují u svých zvířat nějaké závady, jde ovšem o závady v poměrně nízkém počtu.

Závěrem této podkapitoly lze uvést, že bylo možno na podkladě statistických dat týkajících se kontrol Státní veterinární inspekce objevit, jaké počty kontrol u jakého počtu zvířat jsou realizovány a jaké závady, resp. v jakém počtu, u jakých druhů zvířat a činností jsou objeveny. Ukázalo se, že závady se nejčastěji týkají hospodářských zvířat a ostatních zvířat v zájmovém chovu a tak činnosti chovu a přepravy zvířat. Kontroly jsou nejméně

prováděny u zvířat v ZOO a v cirkusech a právě v ZOO je zjištěno nejméně závad, což se daleko v určitém smyslu očekávat, neboť v ZOO se nerealizuje chov v obvyklém slova smyslu, pro spotřební hospodářské účely.

Co se týče chovu DZVZP, což je stěžejní téma této bakalářské práce, provádí se rok od roku méně kontrol, přičemž je zároveň zkontrolováno méně zvířat. To by na jedné straně mohlo znamenat, že se zlepšují podmínky, za nichž jsou tato zvířata chována, a také, na straně druhé, že tato zvířata, která jsou na chov zcela specifická, již chovatelé nechovají tak často, jako v minulosti. Proto byl také vytvořen graf 9, aby bylo možno vyhodnotit, v jakém procentuálním podílu je z celkového počtu zkontrolovaných zvířat objeveno závad.

Graf 9 Vývoj podílu zjištěných závad zkontrolovaných zvířat vyžadující specifickou péči na úseku ochrany zvířat v letech 2016-2021

Zdroj: Zprávy Státní veterinární správy v letech 2017-2021, vlastní úprava

Závěrem této podkapitoly lze uvést, že počet zjištěných závad v rámci chovu DZVZP je nerovnoměrný a kolísá mezi 1,53 % až 8,55 %, přičemž právě tato vysoká hodnota podílu je zcela mimořádná a nelze ji brát jako běžnou. Nicméně i přesto se podíl zjištěných závad v chovu DZVZP mírně zvyšuje, neboť v roce 2016 byl odhalen počet závad u 102 ZVZP, v roce 2021 u 120 ZVZP, což znamená nárůst o 17,6 %. Jde však o minimální počet, kdy jsou DZVZP chovány ve špatných či nestandardních podmínkách, a spíše lze poukázat na to, že **zvyšující se náročnost podmínek chovu u těchto druhů zvířat** je zcela v pořádku, a je ku prospěchu jak zvířat, tak chovatelů i lidí, kteří žijí v jejich okolí.

Z výroční zprávy Státní veterinární správy za rok 2020⁷⁰ také vyplývá, že veterinární lékaři řešili v rámci závad DZVZP především chovy velkých kočkovitých šelem, u nichž nesplňovali chovateli podmínky pro chov. Velkou část závad však tvoří nelegální chovy, kdy majitelé nemají platné povolení od příslušné krajské veterinární správy. V minulosti právě na tento zájmový chov DZVZP neexistovaly stanovené legislativní požadavky. Nicméně to již dnes neplatí, neboť díky novele zákona OZT byly zpřísněny požadavky na chovatele šelem a lidoopů, což bylo dáno i případy z nelegálních chovů, k nimž v minulosti v ČR docházelo.

4.2 Dotazníkové šetření a jeho výsledky

Jak již bylo uvedeno v kapitole o metodice práce, realizovaný výzkum v této bakalářské práci má kvantitativní charakter. Zde nyní budou vyhodnoceny výsledky kvantitativního průzkumu. Vytvořen byl vlastní dotazník, a to na základě zjištěných teoretických poznatků. Základem bylo zjistit, jaký vztah mají respondenti obecně ke zvířatům, zda chovají nějaké zvíře v zájmovém chovu, zda mají nějaké povědomí o zvířatech typu DZVZP, zda souhlasí s tím, aby se tato zvířata chovala v zájmovém chovu čili mimo zoologické zahrady, a jaké podmínky by podle nich měly být pro tato zvířata nastavena.

Z 10 otázek jich 6 bylo uzavřených, což znamená, že respondenti měli označit jenom jednu z nabízených odpovědí, a žádnou jinou. Součástí dotazníku však byly také čtyři otevřené otázky. Zde se měli respondenti vyjádřit sami, mohli uvést, co je napadlo k danému tématu. To bylo proto, aby nebyli omezeni jenom nějakou krátkou odpovědí, a chtěli jsme také více zjistit názory na danou problematiku, a otevřená odpověď se v tomto případě jevila jako nejvhodnější. Na konci dotazníku byly uvedeny tři tzv. identifikační otázky, přičemž měli respondenti uvést, jaké je jejich pohlaví, věk a kde bydlí.

Obecně byl dotazník užít proto, že se jedná o vhodnou výzkumnou metodu, jejímž prostřednictvím lze dosáhnout poměrně rychle velkého množství responsí, lze respondenty rychle oslovit a získat od nich požadované odpovědi. Proto byl také aplikován online typ dotazníku. Respondenti byli oslovováni tím způsobem, že na různé diskusní skupiny na sociální síti Facebook byla zveřejněna žádost o vyplnění dotazníku na portálu Survio.com. Dotazníkový průzkum probíhal v rozmezí od 15. 2. do 2. 3. 2022, tedy přibližně 2 týdny.

⁷⁰ STÁTNÍ VETERINÁRNÍ SPRÁVA. *Výroční zpráva Státní veterinární správy za rok 2020* [online]. 2021 [cit. 2022-03-31].

Celkový počet návštěv činil 328, přičemž bylo vyplněno 257 dotazníků, které mohly být využity k návaznému vyhodnocení pro tuto bakalářskou práci. Zároveň byli všichni respondenti ujištěni, že se jedná o zcela anonymní dotazník, který slouží výhradně pro účely bakalářské práce. S ohledem na výše uvedené statistické údaje, činila návratnost dotazníků 78,4 %, což lze považovat za optimální.

4.2.1 Cíle průzkumu, průzkumné otázky a průzkumné předpoklady

Hlavním cílem průzkumu je zjistit názory a postoje respondentů k zájmovému chovu zvířat, které vyžadují specifickou péči, jako jsou např. lvi, tygři, primáti či hadi. Dílčími cíli průzkumu jsou tyto:

- **dílčí cíl 1:** zjistit, zda respondenti vědí, co znamená pojem druhy zvířat vyžadující zvláštní péči a jaké druhy zvířat podle nich do této kategorie spadají,
- **dílčí cíl 2:** jaký vztah mají respondenti k zájmovému chovu jakéhokoliv zvířete,
- **dílčí cíl 3:** zjistit, zda respondenti souhlasí se zájmovým chovem zvířat, které vyžadují specifickou péči, jako jsou např. lvi, tygři, primáti, medvědi nebo hadi,
- **dílčí cíl 4:** zjistit, zda by při nastavení specifických a zvláště přísných podmínek bylo možno tyto druhy zvířat chovat doma.

Na tyto dílčí cíle navazují následující průzkumné otázky (PO):

- **PO1:** Znájí respondenti, co znamená pojem „druhy zvířat vyžadující zvláštní péči“?
- **PO2:** Jaký vztah respondenti zaujímají k zájmovému chovu zvířat jakéhokoliv typu?
- **PO3:** Souhlasí respondenti s tím, aby mohla fyzická osoba chovat v domácím prostředí zvíře, které vyžaduje specifickou péči, jako např. lva nebo tygra?
- **PO4:** Pokud se nastaví vymahatelné a přísné podmínky k chovu těchto zvířat, souhlasí respondenti s tím, aby je bylo možno chovat doma?

Na podkladě těchto cílů a průzkumných otázek jsou formulovány tyto čtyři průzkumné předpoklady (PP):

- **PP1:** Nejméně 55 % respondentů ví, jaká zvířata patří do kategorie „zvířat vyžadující zvláštní péči“.
- **PP2:** Nejméně 75 % respondentů chová nebo chovalo nějaké zvíře v zájmovém chovu.

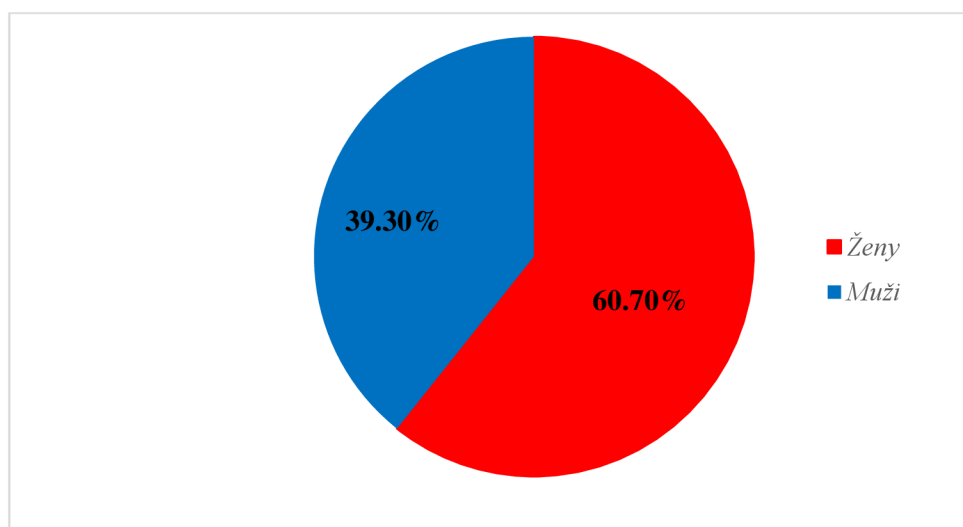
- **PP3:** Nejméně 60 % respondentů nesouhlasí se zájmovým chovem zvířat, které vyžadují specifickou péči.
- **PP4:** Podle nejméně 65 % respondentů nejsou ani přísné a kontrolovatelné podmínky zárukou bezpečného chovu zvířat, které vyžadují specifickou péči.

4.2.2 Charakteristika souboru respondentů

Jak již bylo uvedeno na počátku této podkapitoly, celkový soubor respondentů čítá celkem 257 osob. Tento soubor respondentů lze vymezit na základě čtyř identifikačních znaků (otázka č. 8-10, viz Příloha 1), a to pomocí pohlaví, věku, typu a místa bydliště.

Jak je prezentováno v grafu 10, z celkového počtu 257 osob jich 156 (60,7 %) bylo ženského pohlaví, zbylý počet 101 osob (39,3 %) bylo mužského pohlaví. Tato skutečnost je s největší pravděpodobností dána zejména tím, že ženy jsou ochotnější odpovídat na různé dotazníky a ankety než muži.

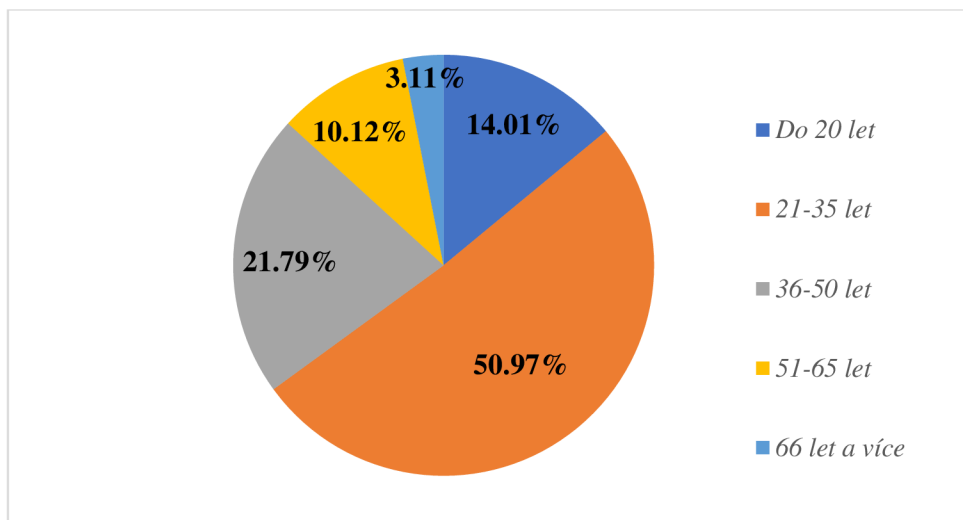
Graf 10 Soubor respondentů podle pohlaví

Zdroj: vlastní zpracování

Na podkladě grafu 11 je možné vyhodnotit věkovou strukturu oslovených respondentů. Je zcela zřejmé, že nejčastěji odpovídali mladší respondenti, tj. ti do 20 let a také ve věku 21-35 let, jichž bylo celkem 65 %. Naopak nejméně odpovídali lidé nejstarší, a to ve věkové kategorii 66 let a více, jejichž podíl na celkovém počtu respondentů činil 3,1 %.

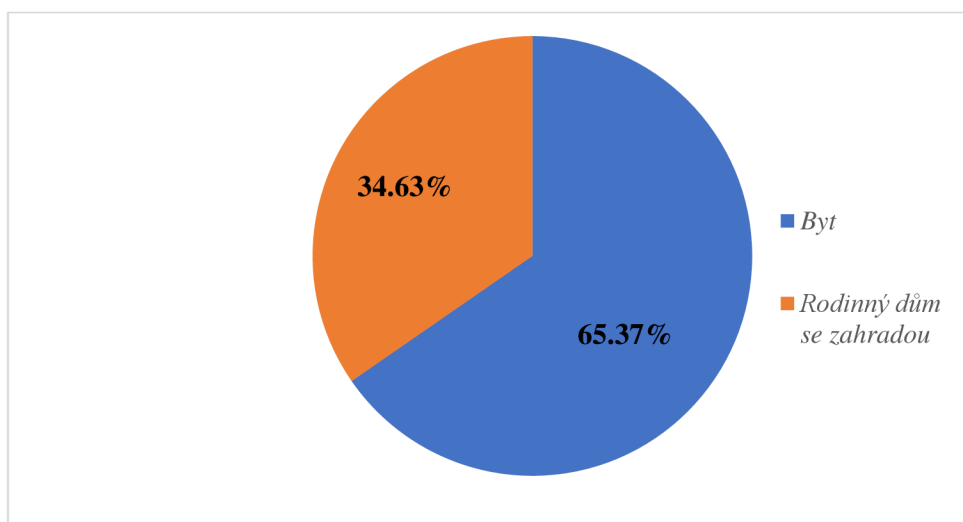
Graf 11 Soubor respondentů podle věku

Zdroj: vlastní zpracování

Bylo také důležité vyhodnotit, kde respondenti bydlí. Nejprve měli označit, zda se jedná o byt, nebo o rodinný domek se zahradou. V tomto případě se nacházel větší počet respondentů v bytě (65 %), naproti tomu 35 % dotázaných žije v rodinném domě se zahradou, jak ukazuje graf 12.

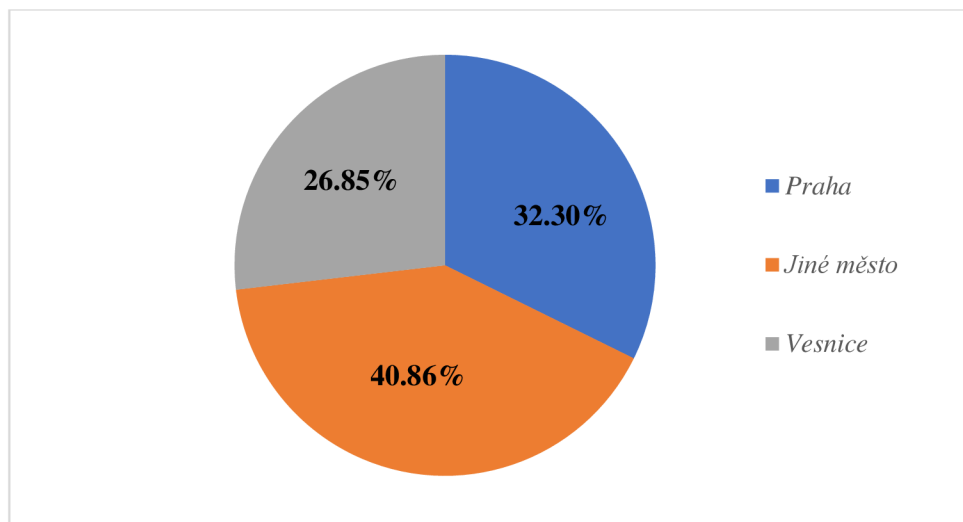
Graf 12 Soubor respondentů podle typu bydlení

Zdroj: vlastní zpracování

Důležitým identifikačním zjištěním bylo i to, zda respondenti žijí v Praze, v jiném městě nebo na vesnici. Na podkladě grafu 13, uvedeného níže, je zřejmé, že většina respondentů, a to nad 70 %, žije ve městě (v Praze či jiném městě), ani ne celá třetina dotázaných zvolila možnost vesnice.

Graf 13 Soubor respondentů podle místa bydlení

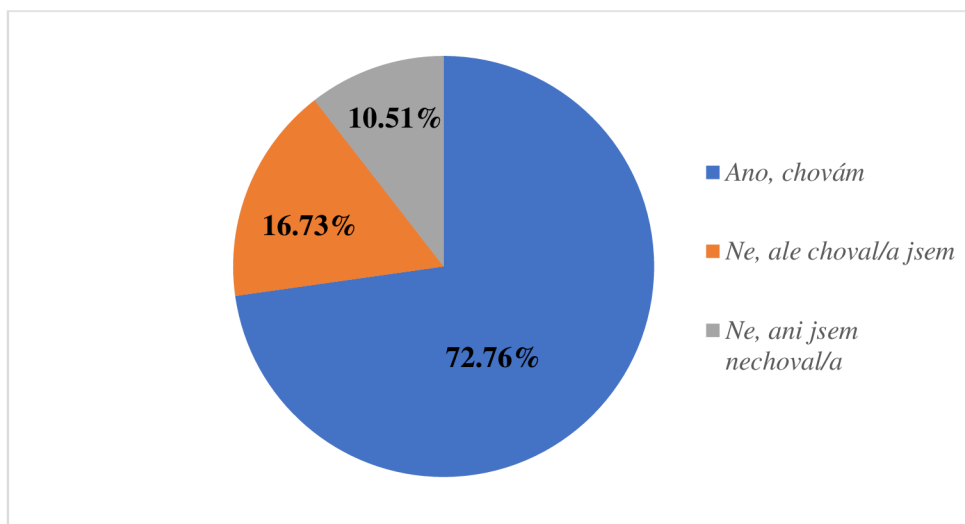

Zdroj: vlastní zpracování

4.2.3 Interpretace dosažených výsledků

V této části bakalářské práce budou vyhodnoceny otázky, které jsou součástí dotazníkového šetření. Prostřednictvím otázky č. 1 byli respondenti dotazováni na to, zda v zájmovém chovu čili doma chovají nějaké zvíře, nebo zda v minulosti chovali. Jak vyplývá z grafu 14, většina respondentů tuto činnost již provozovala nebo nyní provozuje. Pouze 10,5 % respondentů označilo odpověď, že žádné zvíře v současnosti nechová, ani nikdy nechovalo. Naopak 89,5 % buď nějaké zvíře chovalo, nebo aktuálně chová. Z tohoto podílu jich je 72,8 % těch, kteří nějaké zvíře doma chovají. Lze se proto na základě těchto údajů domnívat, že respondenti mají velmi příznivý vztah ke zvířatům a k jejich zájmovému chovu.

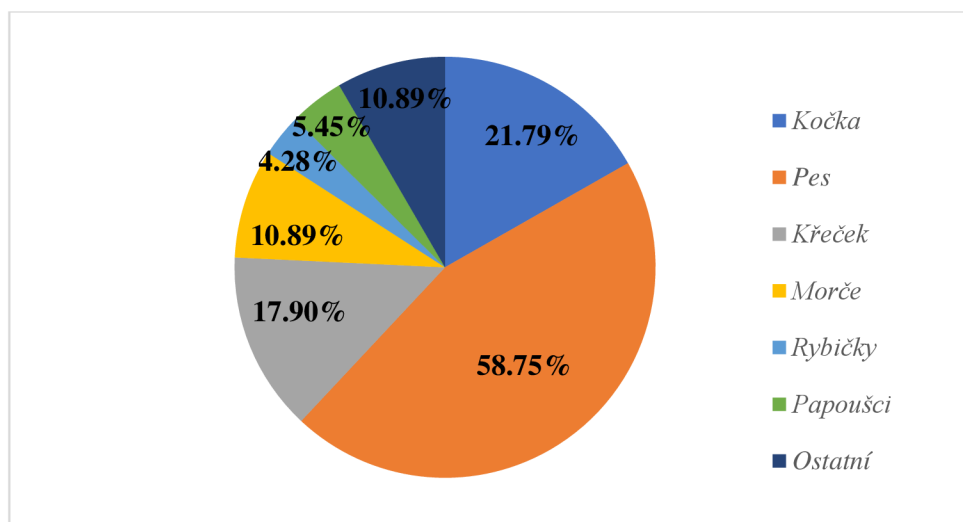
Graf 14 Odpovědi respondentů na otázku, zda chovají nebo chovali doma nějaké zvíře

Zdroj: vlastní zpracování

V rámci otázky č. 2 se autorka bakalářské práce zajímala o to, jaká konkrétní zvířata respondenti chovali či chovají. V tomto případě se jednalo o otevřenou otázku, ale i tu bylo nutno kvantitativně vyhodnotit. Nejčastěji se proto objevovaly odpovědi, jako pes, kočka, křeček, morče, akvarijní rybičky. Tyto odpovědi byly mezi respondenty nejčastější a dosahovaly výše nad 85 %. Nejvíce respondentů uvádělo psa a kočku, jak je prezentováno v grafu 15. Několik málo odpovědí však již bylo více „exotičtějších“, přičemž pár jednotek odpovědí uvádělo odpovědi vybočující ze standardu pes-kočka. **Tři jedinci** totiž uvedli, že jejich rodiny v minulosti chovali **rysa a geparda**. Jeden respondent zmínil papouška typu Ara Ararauna. Dva respondenti také uvedli, že mají farmu a chovají **lamy a pštrosy**. Jeden dotázaný uvedl, že v současnosti se věnuje **chovu klokanů**. U těchto respondentů je však nutné zmínit to, že žijí na vesnici, v rodinném domě, a mohou si proto chov těchto zvířat dovolit. Naopak ti respondenti, kteří žijí v bytě a ve městě častěji chovají „typické“ druhy zvířat, jako je pes, kočka, křeček, morče nebo akvarijní rybičky.

Graf 15 Typy chovaných zvířat v zájmovém chovu respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

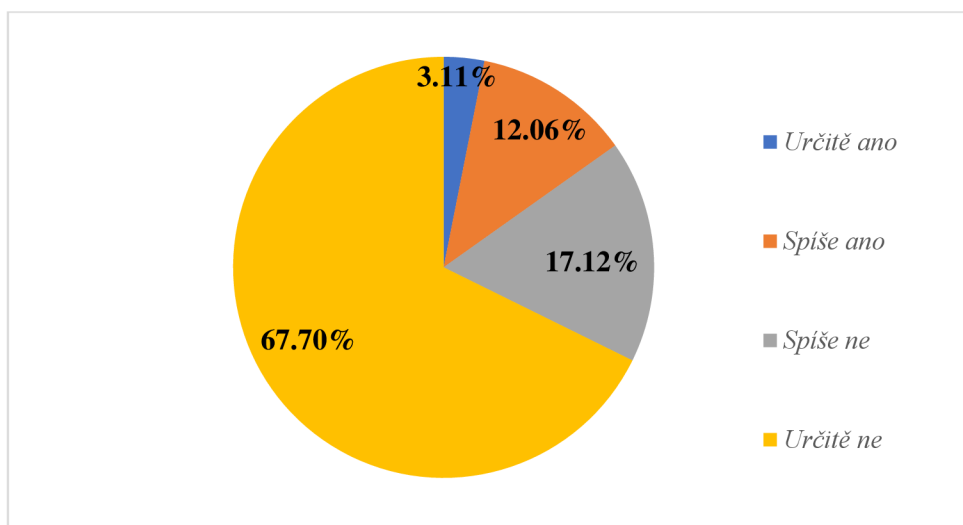
Graf 15 výše jednoznačně prezentuje, že nejčastěji respondenti chovají psy, což uvedlo téměř 59 % všech respondentů. Z chovaných zvířat v zájmovém chovu následuje kočka (22 %), křeček (18 %) a morče a akvariijní rybičky (každá kategorie po 11 %). Je třeba také dodat, že součet všech procent je více než 100 %, protože respondenti uváděli více odpovědí, což souvisí s tím, že lidé nechovají v průběhu času či současně pouze jeden druh zvířete.

Prostřednictvím otázky č. 3 bylo možno zjistit, zda **respondenti znají pojem zvířat vyžadující zvláštní péči**. V tomto případě se opět jednalo o otevřenou otázku, přičemž dotázaní měli uvést, jaká konkrétní zvířata sem patří a také, proč se domnívají, že právě tato zvířata. Bylo poměrně zajímavé zjistit, že 25 respondentů si nevědělo s touto otázkou rady, a proto pouze uvedlo, že neví, jaká zvířata to jsou, nebo uvedli jiná zvířata, než spadají pod DZVZP (celkem šlo o 9,7 % respondentů). Naopak 89,3 % dotázaných dokázalo určit a vyjmenovat některá zvířata, která jsou typickými zástupci DZVZP. Nejčastěji se jednalo o takové druhy, jako např. lvi, tygři, medvědi, různí primáti, např. gorily, šimpanzi, dále krokodýli, různí hadi aj. Právě šelmy se ukázaly jako typičtí zástupci DZVZP, které respondenti nejčastěji uváděli. Je to dáno zřejmě i tím, že se v posledních letech právě o těchto zvířatech mluví v médiích, a také v České republice proběhlo několik mediálně známých kauz, v nichž hrálo zvíře tohoto druhu hlavní roli. Respondenti se zmiňovali také o tom, že tyto druhy zvířat potřebují zvláštní péči, je potřeba vědět, jak se k těmto zvířatům chovat, navíc podle řady z nich patří péče o ně spíše do rukou odborníků v ZOO či v nějakém ZOO koutku, než do domácího prostředí. Často se také objevovala odpověď, že jde o šelmu zvlášť nebezpečnou, a takovou nelze chovat doma. Že sice ji může chovatel vycvičit, ale má

stále svoje pudy a instinkty, a tak se bude trápit jak to zvíře, tak i majitel a též se budou bát i lidé v okolí.

Za pomoci otázky č. 4 byli respondenti dotazováni na to, zda souhlasí s tím, aby byla ZVZP chována v domácím prostředí. Pro ty, co nevěděli, jaká zvířata patří pod skupinu DZVZP, zde bylo uvedeno, že jde např. o opice, gorily, šelmy či krokodýly. Zde se poměrně velká část respondentů vyjádřila, že s tímto zájmovým chovem nesouhlasí, jak uvádí graf 16.

Graf 16 Odpovědi respondentů na to, zda souhlasí se zájmovým chovem DZVZP

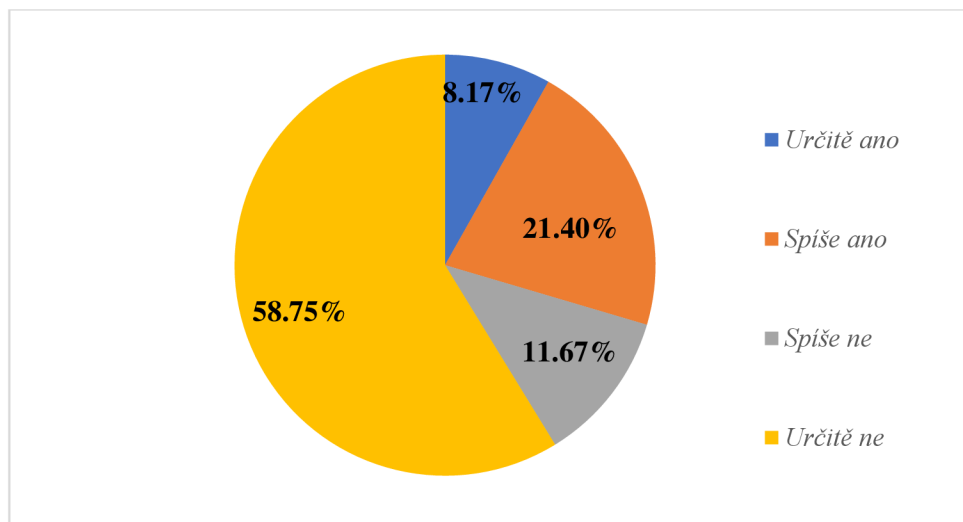
Zdroj: vlastní zpracování

Ukázalo se, s odkazem na graf 16, že se zájmovým chovem DZVZP souhlasí pouze 15 % dotázaných, naopak zbylých 85 % s tímto chovem v domácím prostředí nesouhlasí, přičemž téměř 67 % vyjádřilo jednoznačný nesouhlas.

Prostřednictvím otázky č. 5 bylo možno vyhodnotit, z jakého důvodu s chovem souhlasí či nesouhlasí. Ukázalo se, že souhlas vyjadřují ti respondenti, kteří určité zkušenosti s chovem DZVZP již mají či mají k chovu těchto zvířat určitý vztah. Ti by naopak souhlasili, neboť se domnívají, že jsou nastavena nyní poměrně přísná pravidla, kdy se dokonce vyžaduje vzdělávání chovatelů, jsou realizovány kontroly, je nutné žádat o povolení chovat takový druh zvířete apod. Velká část respondentů se však zmiňuje, že i přes tyto skutečnosti nadále existují chovatelé, kteří tato zvířata chovají nepovoleně. A i když splní všechny podmínky, jsou názoru, že stále se jedná o velmi nebezpečné zvíře, kdy vše může být v pořádku, když jde o mládě, ale ono brzy dospěje a pak se stává nebezpečným jak pro jeho majitele, tak i pro lidi v okolí.

Otázka č. 6 zjišťovala, zda by však respondenti souhlasili s tím, pokud by byla nastavena ještě přísnější pravidla než dosud pro chov DZVZP. Ačkoliv se zvýšil, dle grafu 17, počet respondentů, kteří by spíše s takovým chovem souhlasili, nadále zde existuje vysoký počet dotázaných, podle nichž nelze s tímto typem zájmového chovu souhlasit.

Graf 17 Odpovědi respondentů na to, zda by souhlasili se zájmovým chovem DZVZP při nastavení přísných podmínek

Zdroj: vlastní zpracování

Z grafu 17 vyplynulo, že stále je jednoznačný nesouhlas nejčastějším typem odpovědi dotazovaných osob. Necelých 59 % respondentů uvedlo, že by i při nastavení přísných podmínek nesouhlasili se zájmovým chovem např. šelem či primátů. Celkový nesouhlas v tomto případě činí 70,4 %, naopak 29,6 % vyjádřilo souhlas. Určité změny tedy nastaly, avšak nesouhlas jednoznačně dominuje.

V rámci otázky č. 7 se měli respondenti vyjádřit, jaké podmínky by podle nich měly platit, aby byl zájmový chov vhodný a bezpečný pro zvířata, jako šelmy, krokodýli, primáti či hadi. Velká část dotázaných se však domnívá, a to navazuje na předchozí otázku č. 6, že žádné nejpřísnější podmínky nemohou vyvážit ten fakt, že taková zvířata prostě do zájmového chovu nepatří. Někteří respondenti však připouštěli fakt, že by se dalo uvažovat např. o podmínce zabezpečení vybavení pro některé hady, avšak pro ty, které nezpůsobí při uštknutí smrt. Ale neumí si představit, co vše by muselo platit, aby byla zajištěna bezpečnost pro všechny strany při zájmovém chovu šelem. Tito respondenti se také domnívají, že takové zvíře v zájmovém chovu spíše trpí, neboť nikdy nelze zcela zajistit takové podmínky jako v běžné přírodě nebo alespoň v ZOO.

Na druhé straně však kontrovali ti respondenti, kteří již určitou zkušenost s chovem DZVZP mají. Domnívají se i oni, že je však nutné nastavit velmi přísná pravidla. Jeden z takových chovatelů, který v současnosti chová rysa, si uvědomuje, že jde o nebezpečné zvíře, nicméně se v této oblasti již přes 10 let vzdělává, a v minulosti dokonce pracoval v ZOO jako chovatel těchto zvířat. Domnívá se proto, že má znalosti k tomu, aby se o takové zvíře dostatečně postaral. Nicméně i vybavení a zajištění toho, aby zvíře neuteklo, je zásadní.

4.2.4 Vyhodnocení průzkumných předpokladů

V této části bakalářské práce jsou vyhodnoceny všechny průzkumné předpoklady, které byly formulovány.

PP1: Nejméně 55 % respondentů ví, jaká zvířata patří do kategorie „zvířat vyžadující zvláštní péči“.

Bylo zjištěno, že 89,3 % respondentů dokáže určit, jaká zvířata spadají do kategorie DZVZP. Tento průzkumný předpoklad se tedy potvrdil.

PP2: Nejméně 75 % respondentů chová nebo chovalo nějaké zvíře v zájmovém chovu.

Bylo zjištěno, že 72,7 % v současnosti chová nějaké zvíře, přičemž v minulosti zvíře v zájmovém chovu chovalo 16,7 % respondentů. To znamená, že jde o celkem 89,4 % respondentů, kteří mají zkušenost se zájmovým chovem jakéhokoliv zvířete. Tento průzkumný předpoklad se potvrdil.

PP3: Nejméně 60 % respondentů nesouhlasí se zájmovým chovem zvířat, které vyžadují specifickou péči.

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že se zájmovým chovem DZVZP jednoznačně nesouhlasí 67,7 % respondentů, přičemž odpověď spíše nesouhlasí zvolilo 17,1 % dotázaných. Celkem tedy nesouhlas vyjádřilo 84,8 % respondentů. Průzkumný předpoklad lze potvrdit.

PP4: Podle nejméně 65 % respondentů nejsou ani přísné a kontrolovatelné podmínky zárukou bezpečného chovu zvířat, které vyžadují specifickou péči.

Ačkoliv se někteří respondenti domnívají, že při dodržení přísných a kontrolovatelných podmínek by bylo možno zajistit bezpečnost zájmového chovu DZVZP, většina s tím nesouhlasí. Souhlas zde uvedlo 29,6 %, naproti tomu nesouhlas 70,4 %. Také tento průzkumný předpoklad byl potvrzen.

4.3 Kvalitativní výzkum – rozhovory s vedením ZOO

Součástí výzkumného šetření v této bakalářské práci je také uskutečnění dvou polostrukturovaných rozhovorů s vedením zoologických zahrad (dále jen „ZOO“) na téma zájmového chovu DZVZP, nelegálního chovu těchto zvířat i černého trhu. Tázáni jsou ředitelé dvou významných ZOO v ČR (konkrétně ve Středočeském a Libereckém kraji), ovšem s ohledem na zajištění anonymity, nebudou tyto ZOO dále specifikovány. Lze pouze uvést, že jde o ZOO, které mají dlouholetou zkušenost s chovem šelem, medvědů či lidoopů, a které také přebírají zvířata právě z nelegálních chovů či zvířata, která byla objevena v rámci černého trhu, např. při pašování ze zahraničních států (typickým příkladem jsou papoušci nebo hadi).

ČR se v minulosti potýkala s několika kauzami týkající se nelegálního chovu velkých šelem (tygrů, rysů či lvů), příp. šlo sice o chovy povolené, nicméně majitel v takovém případě nezvládl chov zvířete, nedodržel platné podmínky pro jeho chov, navíc v minulosti nebyly v legislativě jednoznačně stanoveny podmínky, které by měly chovatelé DZVZP splňovat, což byl hlavní problém. Proto také byli oba ředitelé na tuto problematiku dotazováni, jaký názor oni k ní zaujímají a jak by se mohla ČR do budoucna zachovat, zpříšňovat podmínky apod. Oba ředitelé ZOO jednoznačně zastávají stanovisko, že je zapotřebí eliminovat zájmový chov takových DZVZP, která jsou nebezpečná a u nichž lze očekávat možné problémy v chovu. Týká se to právě chovu zvířat, jako jsou tygři, lvi nebo primáti. Zejména pak u velkých šelem by ředitelé ZOO zakázali tato zvířata chovat v domácím prostředí, neboť jde podle jejich názoru o určitou formu týrání. Chovatel totiž nikdy nemůže simulovat takové prostředí, jako je v přírodě, a zejména u šelem, jako jsou tygři a lvi, dochází k tomu, že tato zvířata přestávají být plachá vůči lidem. Proto se také jeden z oslovených ředitelů domnívá, že by též měly být zakázány kontaktní ZOO s těmito druhy šelem.

Podobný názor oba ředitelé ZOO zastávají také k problematice černého trhu, který v ČR ve velké míře bují. Podle jejich mínění má ČR nastavena poměrně benevolentní pravidla týkající ochrany a zejména kontroly zájmových chovů a také ochrany zvířat v cirkusech. Teprve v posledních letech se začíná stále častěji volat po zákazu či výrazném omezení kontaktních ZOO, přičemž zpravidla jsou kontroly prováděny po oznámení občany, avšak plánované a pravidelné kontroly bývají tak jednou do roka, což nedokáže těmto incidentům zabránit. Oba ředitelé se proto shodli na tom, že by Státní veterinární správa měla

častěji provádět kontroly u všech chovatelů DZVZP, a to nejméně jednou za půl roku, spíše častěji.

Ředitelé ZOO si uvědomují, jak je problematika nelegálního chovu šelem a černého trhu s nimi složitá. Jeden z oslovených ředitelů ZOO také uvedl, že již několikrát byly do jejich ZOO umístěny na krátkou dobu (1-3 měsíce) tygři, kteří byli odebráni z naprosto nevyhovujících podmínek, často z nelegálního chovu, kdy byla tato zvířata odebrána až poté, co byla Státní veterinární správa několikrát upozorněna ze strany sousedů na nevhodnost chovu. V těchto nelegálních chovech také dochází ke křížení těchto zvířat, zejména šelem, a to i v rámci příbuzenské linie, což má za následek řadu nemocí zvířat, která jsou však opětovně množena, a tím se tyto nemoci dostávají do dalších generací.

Oba ředitelé kvitují, že došlo ke zpřísnění podmínek chovu DZVZP, avšak zároveň vyvstává podle nich otázka, zda tato pravidla budou dostatečná, pokud nebudou častěji vymáhána. Proto by se podle nich měla Státní veterinární správa začít více zabývat kontrolami kontaktních zoo a též cirkusů, v nichž je stav zvířat často velmi tristní.

5 Závěr

Tato bakalářská práce se věnovala stále aktuální problematice chovu nebezpečných zvířat, již z toho důvodu, že se v posledních letech mezi běžnými chovateli v zájmovém chovu rozšířil chov netypických zvířat, označovaných jako zvíře vyžadující specifickou péči. Jde např. o krokodýly, hady, leguány, šelmy, primáty, medvědy atd. Z médií jsou také známy různé případy, kdy došlo k neoprávněnému a nelegálnímu chovu zvířete, jako např. lva.

V současnosti začaly platit přísnější podmínky a pravidla těchto DZVZP. Lze se oprávněně domnívat, že jde o správný postup, neboť již nestačí pouze žádat o povolení k chovu takového zvířete, ale je nutné zajistit, aby i sám chovatel měl dostatečné informace a znalosti k chovu takového zvířete.

Tato práce byla zaměřena jak na uspořádání teoretických poznatků s tím souvisejících, tak i statistické vyhodnocení kontrol ze strany Státní veterinární správy na úseku ochrany zvířete. Z této analýzy mohla autorka bakalářské práce zjistit, že se sice **snižuje počet vykonaných kontrol**, nicméně každoročně je zkontrolováno přibližně **5-6 tis. zvířat**, která jsou chována v rámci DZVZP. Závady jsou zjištěny přibližně u 4-5 % takto chovaných zvířat. Ukázalo se, že nejčastěji se závady týkají chovu a přepravy zvířat, přičemž největší podíl všech závad v chovu vykazuje chov hospodářských zvířat a též ostatních zvířat v rámci zájmového chovu. **Lze se proto domnívat, že podmínky pro legální chov DZVZP jsou v současnosti nastaveny správně.** Dle zjištěných informací od Státní veterinární správy se ukázalo, že závady v chovu DZVZP se týkají nedodržení nastavených podmínek chovu a také se stále častějším problémem stává nelegální chov těchto zvířat.

Z toho tedy plyne, že **problémem je převážně nelegální chov** těchto zvířat, což také potvrdily polostrukturované rozhovory s řediteli zoologických zahrad. Zde je proto nanejvýš důležité, aby byly častěji prováděny kontroly Státní veterinární správou, kdy by se o daný stav věci ve svém okolí měli zajímat také sousedé a známí, kdy zde může docházet k tomu, že chov nebezpečného zvířete je zajištěn člověkem, který k tomu nemá dostatečné oprávnění, znalosti či kompetence. V takovém případě jde svým způsobem o týrání zvířete. Ačkoliv sám majitel to vlastně se zvířetem myslí dobře, musí zvířeti vždy vytvořit vhodné podmínky k jeho zdárnému chovu a vývoji. To proto, aby zvíře nejenom neohrozilo sebe, ale také majitele, jeho rodinu a lidi v okolí. Často k tomu právě v takových případech

dochází. Typické je to u šelem, kdy si nezodpovědní majitelé neuvědomují, že jde o šelmu, která má své typické instinkty a pudy jí vlastní, že se lidí spíše straní, má z nich strach, je vůči nim plachá. Ovšem při nezodpovědném a nesprávném chovu může dojít k potlačení těchto instinktů. Na podkladě uskutečněných rozhovorů s řediteli ZOO bylo také zjištěno, že u určitých druhů zvířat **by neměl být zájmový chov povolen**, což se však nemusí nutně týkat všech šelem, nicméně zcela určitě těch velkých, jako je tygr či lev. Zde je proto také nutností omezit či zcela eliminovat černý trh s těmito zvířaty. Jednoznačně je chov těchto šelem žádoucí v ZOO, pro zajištění druhů těch zvířat, kterým hrozí vyhynutí. Nikdy však není možné, aby chovatel v domácím prostředí zajistil tygrovi či lvovi takové podmínky, jak to dokáže právě kvalitně zabezpečená ZOO, kam lze zařadit např. ZOO Praha, která má s chovem druhů zvířat, jimž hrozí vyhynutí, velmi dobré zkušenosti.

Tento názor ostatně podporuje většina respondentů, kteří byli osloveni v rámci online dotazníkového šetření, a kteří z velké části uvedli, že právě u šelem či jiných nebezpečných zvířat se nejvíce jeví jako vhodné, aby byly chovány v domácím prostředí. Z rozhovorů s řediteli dvou ZOO vyplynulo, že by měla být problematika chovu DZVZP ještě přísněji regulována, než jaký je aktuální stav. Z toho plyne, že by v budoucnu mělo dojít **ke změně některých ustanovení zákona OZT**, což se vztahuje např. k **zákazu rozmnožování DZVZP v zájmovém chovu** či určitého omezení fyzického kontaktu chovatele s takovým zvířetem (ve smyslu objetí se zvířetem, podobnému jako je tomu např. u psa či kočky), což by mohlo do budoucna odradit vyšší počet chovatelů, kteří by měli zájem o chov takového zvířete. V zákoně by také mělo být uvedeno, **jaký druh zvířete nelze chovat v zájmovém chovu** (např. tygr, lev), a také by měla **Státní veterinární správa vykonávat větší počet kontrol** v kontaktních zoo ZOO a v zájmovém chovu DZVZP, než je tomu dosud.

6 Seznam použitých zdrojů

Právní předpisy:

Evropská dohoda o ochraně obratlovců používaných pro pokusné a jiné vědecké účely (č. 116/2003 Sb. m. s.).

Evropská dohoda o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely (č. 21/2000 Sb. m. s.).

Evropská dohoda o ochraně zvířat v zájmovém chovu (č. 19/2000 Sb. m. s.).

Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 572/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin.

Úmluva o zachování evropské fauny a flóry a přírodních stanovišť – Bernská úmluva (č. 107/2001 Sb. m. s.).

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 411/2008 Sb., o stanovení druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 451/2021 Sb., o ochraně druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči.

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 75/1996 Sb., kterou se stanoví nebezpečné druhy zvířat, platná do 1. 10. 2008.

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Literatura:

BEIRNE, Piers. *Confronting Animal Abuse: Law, Criminology, and Human-Animal Relationships*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2009. ISBN 978-0-7425-4744-5.

DOHNAL, Jakub. K povinnosti náhrady škody způsobené zvířetem dle občanského zákoníku. *Právní rozhledy*, 2015, č. 4, s. 123-126. ISSN 1210-6410.

- ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012. ISBN 978-80-7208-922-2.
- HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo: obecná část*. 9. vyd. Praha: C. H. Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-624-1.
- KOMÁREK, Stanislav. *Ochlupení bližní: zvířata v kulturních kontextech*. Praha: Academia, 2011. ISBN 80-200-1904-9.
- KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-795-8.
- LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník I: obecná část (§ 1-654), Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9.
- MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013. ISBN 978-80-200-2317-9.
- NOVOTNÝ, Petr a kol. *Nový občanský zákoník. Principy a základní pojmy*. Praha: Grada Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-5163-4.
- NOVOTNÝ, Petr a kol. *Nový občanský zákoník: Vlastnictví a věcná práva*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Grada Publishing, 2017. ISBN 978-80-271-0610-3.
- PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-747-7.
- PRCHALOVÁ, Jana. *Právní ochrana zvířat*. Praha: Linde Praha, 2009. ISBN 978-80-7201-763-8.
- RYDVAL, Tomáš. Ochrana zvířat proti týrání jako součást právní ochrany zvířat v České republice. *Aplikované právo*, 2006, č. 2, s. 29-48. ISSN 1214-4878.
- ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. 1*. 5. aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN 978-80-7357-466-6.
- ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2020. ISBN 978-80-7598-656-6.

Internetové zdroje:

- BŘEZINA, Jan. Dereifikace zvířete aneb skutečně již zvíře není věcí? *ePravo.cz* [online]. 2020 [cit. 2021-11-28]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/dereifikace-zvirete-aneb-skutecne-jiz-zvire-neni-veci-111098.html>.

- Bundesrecht konsolidiert: Gesamte Rechtsvorschrift für Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, Fassung vom 30.11.2021. *Rechtsinformationssystem des Bundes* [online]. 2021 [cit. 2021-11-28]. Dostupné z: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001622>.
- Bürgerliches Gesetzbuch (BGB) § 90a Tiere. *Bundesamt für Justiz* [online]. 2021 [cit. 2021-11-28]. Dostupné z: https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/_90a.html.
- Druhy zvířat vyžadující zvláštní péči. *Ministerstvo zemědělství* [online]. 2021 [cit. 2021-11-30]. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/web/mze/ochrana-zvirat/dalsi-temata/druhy-zvirat-vyzadujici-zvlastni-peci/>.
- Chart of signatures and ratifications of Treaty 125. *Council of Europe* [online]. 1995 [cit. 2021-11-28]. Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treatyenum=125>.
- Chov zvířat vyžadujících zvláštní péči. *Státní veterinární správa* [online]. 2021 [cit. 2021-11-29]. Dostupné z: <https://www.svscr.cz/zdravi-zvirat/chov-zvirat-vyzadujicich-zvlastni-peci/>.
- Resolution on the keeping of wild animals as pet animals. *Council of Europe* [online]. 1995 [cit. 2021-11-28]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/168008c37d>.
- SPURNÁ, Jana. *Výklad k vyhlášce 411/2008 Sb., o stanovení druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči – zpracovaný na základě odůvodnění k návrhu vyhlášky* [online]. 2008 [cit. 2021-11-28]. Dostupné z: https://eagri.cz/public/web/file/1409/VYKLAD_K_VYHLASCE_c._411_2008_Sb._O_STANOVENI_DRUHU_ZVIRAT_VYZADUJICICH_ZVLASTNI_PECI.pdf.
- STÁTNÍ VETERINÁRNÍ SPRÁVA. *Výroční zpráva Státní veterinární správy za rok 2020* [online]. 2021 [cit. 2022-03-31]. Dostupné z: <https://www.svscr.cz/wp-content/files/dokumenty-a-publikace/Vyrocnni-zprava-Statni-veterinarni-spravy-za-rok-2020.pdf>.
- STÁTNÍ VETERINÁRNÍ SPRÁVA. *Výsledky kontrol za rok 2016* [online]. 2017 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: https://www.svscr.cz/wp-content/files/pohoda-zvirat/kontroly_podle_zvirat_2016.pdf.
- STÁTNÍ VETERINÁRNÍ SPRÁVA. *Výsledky kontrol za rok 2017* [online]. 2018 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: https://www.svscr.cz/wp-content/files/pohoda-zvirat/kontroly_podle_zvirat_2017.pdf.

STÁTNÍ VETERINÁRNÍ SPRÁVA. *Výsledky kontrol za rok 2018* [online]. 2019 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: https://www.svscr.cz/wp-content/files/pohoda-zvirat/kontroly_podle_zvirat_2018.pdf.

STÁTNÍ VETERINÁRNÍ SPRÁVA. *Výsledky kontrol za rok 2019* [online]. 2020 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: https://www.svscr.cz/wp-content/files/pohoda-zvirat/kontroly_podle_zvirat_2019.pdf.

STÁTNÍ VETERINÁRNÍ SPRÁVA. *Výsledky kontrol za rok 2020* [online]. 2021 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: https://www.svscr.cz/wp-content/files/pohoda-zvirat/kontroly_podle_zvirat_2020.pdf.

STÁTNÍ VETERINÁRNÍ SPRÁVA. *Výsledky kontrol za rok 2021* [online]. 2022 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: https://www.svscr.cz/wp-content/files/pohoda-zvirat/kontroly_podle_zvirat_2021.pdf.

7 Přílohy

Příloha 1 – Dotazník pro respondenty

1. Chováte v domácnosti nějaké zvíře, příp. chovali jste?

- a) ano, chovám
- b) ne, ale choval/a jsem
- c) ne, ani jsem nechoval/a

2. Uved'te, jaká zvířata doma chováte, příp. jste choval/a?

.....

.....

.....

.....

3. Jaká zvířata podle Vás patří do kategorie zvířat vyžadující zvláštní péči? Uved'te také, proč zrovna tato zvířata.

.....

.....

.....

.....

4. Souhlasíte se zájmovým chovem některých zvířat vyžadující zvláštní péči, jako jsou opice, gorily, šelmy, krokodýly apod.?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne

5. Proč souhlasíte/nesouhlasíte s chovem zvířat vyžadující zvláštní péči v zájmovém chovu?

.....

.....

.....

.....

6. Pokud by se nastavily přísné podmínky pro chov zvířat vyžadující zvláštní péči v domácím prostředí, souhlasil/a byste s takovým chovem?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne

7. Uveďte, jaké podmínky by podle Vás měly platit, aby mohl být chov zvířat vyžadující zvláštní péči považován za bezpečný a vhodný pro daná zvířata?

.....

.....

.....

.....

8. Jaké je Vaše pohlaví?

- a) žena
- b) muž

9. Jaký je Váš věk?

- a) do 20 let
- b) 21-35 let
- c) 36-50 let
- d) 51-65 let
- e) 66 let a více

10. Kde bydlíte? Uveďte 2 možnosti

- a) v bytě
- b) v rodinném domě se zahradou
- c) v Praze
- d) ve městě
- e) na vesnici